

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALISTICKÉ A PRÁVNÍ ASPEKTY
VÝSLECHU, TAKTIKA JEHO PŘÍPRAVY A
VEDENÍ**

Autor práce: Jiří Hynek, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Janu Bouchalovi, za jeho trpělivost, cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

HYNEK, J. *Kriminalistické a právní aspekty výslechu, taktika jeho přípravy a vedení* : *Bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2016. 52 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Jan Bouchal.

Klíčová slova: Výslech, Příprava výslechu, Vedení výslechu, Kriminalistika, Právo, Trestní řízení, Přípravné řízení

Bakalářská práce ve své teoretické části analyzuje Kriminalistické a právní aspekty výslechu, které jsou podstatným základem samotné přípravy výslechu a následně uplatněné taktiky vedení výslechu. Samostatným oddílem se zabývá psychologií výslechu, která do tohoto odvětví neodmyslitelně patří. Přednáší čtenáři ucelený pohled na zákonitosti výslechů osob zúčastněných na trestním řízení a v neposlední řadě také na kriminalistickou taktiku výslechu. Ve své praktické části dále zkoumá a porovnává rozdílné přípravy a taktiky vedení výslechu u dětí do 18. roku věku a dospělých, jako i rozdílné taktiky vedení výslechu těchto osob v postavení poškozeného, svědka, podezřelého popřípadě obviněného. V závěru navrhuje, v některých případech zdokonaluje, zlepšení taktiky přípravy a vedení výslechu.

ABSTRACT

HYNEK, J. *Criminological and Legal Aspects Interrogation, Tactics his Preparation and Management : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2016. 52 p. Supervisor : JUDr. Jan Bouchal.

Key words: Interrogation, Preparation questioning, During Questioning, Criminology, Law, criminal proceedings, preliminary proceedings

The theoretical part of my Bachelor's study carries out an analytic examination of criminological and legal aspects of interrogations which are essential for their preparation itself and subsequently applied tactics how to pursue in interrogations. The separate special part deals with psychology of interrogations which undoubtedly belongs to this branch. Readers are shown the complete view over regularities of interrogations of persons concerned in criminal proceeding and not last criminological tactics of interrogation.

In its practical part my work researches and compares various preparations and tactics how to pursue in interrogations with children under 18 and adults as well as different and various tactics how to pursue in interrogations of those persons who are injured, aggrieved, witnesses, persons whom criminal proceeding is conducting, a suspect or a defendant. In its conclusion it proposes, in some cases even perfects, how to improve tactics during preparing and pursuance in interrogations.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Historie výslechu.....	13
3 Kriminalistické aspekty výslechu	15
3.1 Pojem a cíl výslechu.....	15
3.2 Druhy výslechu podle kriminalisticko-taktických hledisek	15
3.2.1 Dělení podle věku	16
3.2.2 Dělení podle kriminální zkušenosti.....	16
3.2.3 Dělení podle mentální úrovně	17
3.2.4 Dělení podle fyzického (příp. zdravotního) stavu.....	17
4 Právní aspekty výslechu.....	18
4.1 Osoba vyzvána k podání vysvětlení	18
4.2 Svědek	20
4.3 Poškozený.....	21
4.4 Podezřelý (obviněný)	21
4.4.1 Výslech podezřelého	21
4.4.2 Výslech obviněného	23
4.5 Znalec	24
5 Psychologické aspekty výslechu	25
6 Taktika přípravy a vedení výslechu	26
6.1 Příprava výslechu	26
6.1.1 Analytická fáze přípravy výslechu.....	26
6.1.2 Syntetická fáze přípravy výslechu	27
6.2 Specifika a abnormality výslechu.....	28
6.2.1 Výslech dětí a mladistvých	28
6.2.2 Výslech recidivisty.....	29
6.2.3 Výslech seniora	30

6.3	Výslechové prostory	31
6.3.1	Výslechové místnosti	32
6.3.2	Panenky Jája a Pája	34
6.4	Taktika vedení výslechu	36
6.4.1	Stádia výslechu.....	36
6.4.2	Osoba vedoucí výslech.....	38
7	Dokumentace výslechu	40
8	ANALÝZA PROTOKOLŮ O VÝSLECHU DĚTÍ A DOSPĚLÝCH	42
8.1	Porovnání výslechů	42
8.1.1	Výzkum protokolů o výsleších.....	43
8.2	Metodický postup při provádění výslechu	46
	Závěr	48
	Seznam použitých zdrojů	51

Úvod

Hlavním tématem práce jsou kriminalistické a právní aspekty výslechu, taktika jeho přípravy a vedení. Téma bylo zvoleno z důvodu, že se jedná o specifickou a důležitou oblast policejní praxe, díky výslechům jsou v trestním řízení získávány nejčastější a relevantní důkazní prostředky, a proto je zapotřebí se tomuto tématu věnovat a nepřehlížet jej, ve smyslu samozřejmosti policejní práce. Policejních výslechů je mnoho druhů a úspěchem nebo neúspěchem provedeného výslechu je zjištěná pravda. Okrajově se práce věnuje také psychologii výslechu, která neodmyslitelně k výslechu patří. Neboť reakce a následná výpověď vyslýchaného bývá často ovlivněna osobou provádějící výslech. Především se, ale práce věnuje kriminalistickým a právním aspektům výslechu.

Nejprve se práce věnuje stručnému vylíčení historie výslechů, které přecházejí od zastaralých metod mučení a týrání po moderní techniky výslechů za použití nejmodernějších technologií.

Další část práce se zabývá rozбором výslechu z hlediska kriminalistiky a dělením výslechu podle kriminalisticko taktických hledisek. Tedy rozdělení výslechu do čtyř kriminalistických odvětví. Rozбором jednotlivých odvětví je zřejmé, že výslech bude jinak náročný podle věku, sociálního postavení, vzdělání, kriminální minulosti a fyzické popř. mentální zdatnosti vyslýchaných osob.

Právní aspekty výslechu dále popisují a rozebírají výslech z právního hlediska, kdy výslechy zařazuje do čtyř základních a v policejní praxi nejčastěji užívaných druhů výslechů. Každý samostatný druh výslechu jako je např. výslech svědka, poškozeného nebo podezřelého má své vlastní právní specifika, která musí být v průběhu vedení výslechu dodržena, aby takový výslech nebyl nezákonný a tím kladl překážku v použití výslechu v řízení před soudem. Zákonnost výslechu také chrání základní lidská práva vyslýchaných osob, aby vyslýchající osoby nebyly při výslechu ponižovány na své cti, důstojnosti a vážnosti.

Poslední teoretickou částí práce je taktika přípravy a vedení výslechu, kdy v této části práce popisuje vzorový rámec přípravy na výslech z hlediska vyslýchající osoby, kdy ovšem tento rámec často nebývá dodržen z hlediska časové a pracovní náročnosti policejní práce a málo času na dostatečnou přípravu výslechu.

Vedení výslechu dále čtenáři nabízí návod, jakým způsobem by měl být výslech veden, aby bylo výslechem dosaženo relevantních a pravdivých výpovědí, bez konfabulací a lží. V této části práce se také zaměříme na speciální prostory, ve kterých se provádějí výslechy. Tyto jsou vytvořeny převážně k výslechu dětí, aby nebyl výslech pro dítě traumatizující událostí v jeho životě.

Praktická část práce se zaměří na výzkum práce vyšetřovatelů a policistů provádějících výslechy osob. Podklady pro výzkum jsou získány pomocí studia příslušné literatury a podrobným studiem protokolů o výslechu poškozených, svědků, podezřelých a obviněných dětí a dospělých. Na základě zjištěných informací jsme schopni zhodnotit práci jednotlivých vyšetřovatelů a zaměřit se na podobnosti a rozdíly v jejich práci.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Tématem bakalářské práce jsou Kriminologické a právní aspekty výslechu, taktika jeho přípravy a vedení. Je to oblast policejní práce, která je velmi specifická a je potřeba jí věnovat náležitou pozornost. Výslechy z hlediska kriminalistiky je velké množství a práce se na ně zaměří. Práce policistů je velmi složitá a náročná. Představuje velký nápor jak na psychiku každého člověka, tak také samozřejmě na jeho fyzickou zdatnost. Osoba, která se rozhodne pro dráhu policisty, musí počítat s velkou zátěží a bohužel malým uznáním okolí. Proto by se měl policista obrnit velkou trpělivostí a pevnými nervy. Pro účely této práce byly vybrány výslechy poškozených osob, svědků a obviněných nebo podezřelých z nejrůznějších trestných činů. Výslech jakéhokoliv typu představuje stěžejní okruhy policejní práce. Kvalitně provedený výslech tak dává trestnímu řízení dostačující důkaz a důkazní prostředky a bez těchto kvalitních důkazů by se nikdy nemohlo dobrat žádoucích výsledků.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První část je teoretická, ve které je hlavním záměrem studium příslušné literatury a ostatních zdrojů týkajících se zvoleného tématu. Druhá část bakalářské práce je praktická. Zde se práce zaměřuje na studium příslušné literatury k vybranému tématu a hlavně porovnání výslechů a protokolů o výsleších poškozených osob, svědků a obviněných potažmo podezřelých osob.

První zvolenou metodou v bakalářské práci je **analýza dat**. Tato je obsažena v teoretické části bakalářské práce. Jde o detailní průzkum kriminalistické, právní a také psychologické literatury a výběr vhodných informací.

Další metodou je metoda **komparace**. Tato je obsažena v praktické části bakalářské práce. Zvolený typ komparace je metoda synchronní komparace, tedy porovnání jevů nebo určitých prvků v konkrétním čase. Jedná se tedy o porovnání jevů v jejich současném stavu. Pro upřesnění oblasti komparace musíme určit porovnávané subjekty. V této bakalářské práci jde o shodné a naopak rozdílné prvky výslechu svědka, podezřelého a obviněného. Lze předpokládat, že neshodných prvků zde bude celá řada. Je však také pravděpodobné, že se najdou i prvky shodné a tudíž stejné či alespoň podobné.

Poslední použitou metodou v bakalářské práci je metoda **analýzy**, konkrétně se bude jednat o analýzu několika protokolů zabývajících se výslechy dětí a dospělých. Tyto protokoly o výsleších dětí a dospělých, po jejich řádném prostudování, porovnááme a tímto dosáhneme zjištění a pojmenování slabých míst, na které navrhneme, jak by se výslechy daly vylepšit.

Jednotlivé výše vyjmenované metody jsou následně vhodně a kvalitně vyhodnoceny a dány do vzájemných a srozumitelných souvislostí. Každá metoda je specifická a není zřejmé, zda bude ve všech dosaženo kýženého výsledku. To však záleží na mnoha vnějších i vnitřních faktorech.

Cíle práce jsou vytyčeny na hlavní a vedlejší podle jejich významu. Hlavní cíl této práce je zhodnocení odbornosti práce policistů Police ČR, v našem případě na Krajském ředitelství police ČR v Praze. Tohoto cíle bude dosaženo studiem příslušné literatury a následné porovnání výslechů dětí a dospělých v různých procesních postaveních. Jedná se o výslechy svědků, podezřelých a obviněných. Pro dosažení tohoto cíle jsme se účastnili osobně několika takových výslechů. V hlavním cíli jde o prověření znalostí vyslychajících osob, přístupu vyslychajících k vyslychaným, mluvu používanou u výslechu a v poslední řadě výběr místa vhodného pro výslech.

Vedlejší cíle jsou dva, v prvním případě jde o délku přípravy policisty na dráhu pracovníka spisové dokumentace nebo vyšetřovatele, prověříme délku přípravy policisty a pokusíme se stanovit přibližně dostačující počet let ve službě, od kdy je policista schopný vést výslech sám, tak aby splňoval veškerá nastavená kritéria.

Druhým vedlejším cílem je popsání odlišností všech typů výslechů. Toho bude docíleno pomocí komparace zjištěných skutečností z protokolů o výslechu svědků, podezřelých a obviněných. Následně se budeme snažit přiblížit problematiku výslechu široké veřejnosti. Tohoto cíle se pokusíme dosáhnout za pomoci analýzy odborné literatury a následné komparace shodných a odlišných rysů všech typů výslechů.

V zásadě nám jde o to, aby práce mohla vhodně posloužit jako příručka pro laickou veřejnost, ale i pro nově nastupující a v kriminalistice studující policisty České republiky a umožnit tím, tak náhled do dané problematiky.

Pokud se zaměříme na hypotézy, lze předpokládat, že výslech poškozeného a svědka v trestním řízení bude veden ze strany vyslychajícího jako rozhovor na úrovni,

kde budou zaznamenané informace nasvědčující, že čin spáchala dotyčná osoba, že byla způsobena určitá vyčíslená škoda na majetku nebo zdraví. Poškozený i svědek v takovém případě berou policistu, který vede výslech, jako autoritu díky, které bude sjednána náprava a bude dosaženo spravedlnosti. U tohoto typu výslechů lze předpokládat pravdivé a skutečné popsání všech skutečností prověřované trestní věci.

Naopak u výslechu podezřelého a obviněného lze předpokládat, že se jedná o osobu s trestní minulostí, která se již takovému výslechu podrobila, a tudíž se může pokusit vypovídat lživě ve svůj prospěch, nebo odmítnout výpověď pro nezhoršení svého podezření nebo obvinění.

Před započítím výzkumu tedy konstatuji, že výslech podezřelého bude spatřovat větší psychickou a fyzickou odolnost vyslýchajícího a ve větší míře být na takový výslech připraven z hlediska taktiky přípravy a vedení výslechu.

Námi stanovené hypotézy:

H1: výslech podezřelého a obviněného bude mnohem náročnější, hlavně po taktické stránce než výslech poškozeného a svědka.

H2: výslech poškozeného a svědka bude veden jinou formou než výslech podezřelého a obviněného v oblasti používaného způsobu vyjadřování, vyslýchajících technik a přístupu k vyslýchánému ze strany vyslýchajícího policisty.

H3: Na výsledku výslechu bude záležet také zvolená metoda vedení výslechu a prostory pro výslech.

2 Historie výslechu

Dokazování v trestním řízení se prakticky až do konce 18. století opíralo hlavně o výslechy obviněného a svědků, přičemž zejména doznání obviněného se přikládala velká důkazní váha (*viz známá zásada inkvizičního procesu confessio corona probationum – doznání je koruna důkazů*). Starověký a středověký soudce neměl popravdě řečeno mnoho jiných možností, jak zjistit pravdu. Všeobecně nízká úroveň vědy vzdělání a kultury mu ani jiné nástroje k získávání informací o trestném činu nenabízela. Tehdejší justice proto využívala k získání důkazů metody, které se nám z dnešního hlediska mohou právem jevit jako primitivní nebo barbarské. Významné místo mezi nimi zaujímal *mučení (tortura)* jako prostředek běžně používaný k vynucení výpovědi a dále *boží soudy (ordály)*, např. zkouška ohněm, zkouška vodou, soudní souboje a přísahy.¹

Osvícenství a další pokrokové myšlenkové proudy, všeobecný kulturní, hospodářský a civilizační rozvoj a velké sociální otřesy vedly v 18. a 19. století k zásadním reformám trestního procesu na evropském kontinentu. Předchozí čistě inkviziční model trestního řízení se všemi jeho nectnostmi byl opuštěn a nahrazen tzv. reformovaným kontinentálním procesem. K zásadním změnám procesních předpisů došlo též v oblasti dokazování, zejména zrušením tortury a dalších forem nátlaku na obviněného (jako byly např. tzv. tresty za neposlušnost v případě odmítnutí vypovídat). To na jedné straně vedlo k humanizaci trestního procesu, avšak na druhé straně to vyvolalo potřebu vybavit policejní a justiční orgány jinými nástroji, umožňujícími jim vést účinný boj s kriminalitou.²

Tak jako v obdobích minulých, tak i v současnosti, zůstává výslech všech zúčastněných osob na trestním řízení (obviněného, svědka, poškozeného atd.) jedním z nejčastějších důkazních prostředků předkládaných u soudu. Je tomu tak i přes pokrok vědy a techniky, hospodářský a civilizační rozvoj společnosti. Ze starověku a středověku se současný výslech změnil převážně v taktice přípravy a vedení výslechu. Upustilo se od mučivých a útrapných metod výslechů, která se v novém věku na krátkou chvíli vrátila společně s nástupem fašismu a komunismu. Po pádu těchto dvou ideologií jsou v trestním řízení prosazovány novodobé výslechové metody, kterými jsou zachována a chráněna základní lidská práva.

¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 19.

² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 19.

Z historického hlediska se také mění dokumentace výslechu od zápisu husím brkem na vysušenou a očištěnou oslí kůži, přes zápis výslechu na psacím stroji a záznamy na novodobích elektronických vymoženostech (PC, audio, video), až po dálkový online výslech přes vzdálenost dvou kontinentů jako byl uskutečněn např. protikorupční policií ČR v březnu roku 2012 z České republiky do USA, kdy vyšetřovatel vedl výslech z Prahy, a vyslýchaná osoba vypovídala online přenosem v Ohiu ve státu Columbus³.

³ ČESKÁ TELEVIZE, *Policie vyslechla poprvé v historii svědka online*, [online]. [cit.2016-3-2]. Dostupné z: WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1179382-policie-vyslechla-poprve-v-historii-svedka-online>>.

3 Kriminalistické aspekty výslechu

Výslech je nejčastěji používanou a nejrozsáhlejší metodou kriminalistiky. V určitých případech je výslech jediným důkazním prostředkem k objasnění zájmové kriminalistické události. Podstata výslechu z hlediska kriminalistiky spočívá v získání informací a její reprodukci z paměťových stop zaznamenaných na paměťovém nosiči tedy v našem případě na člověku.

Zaznamenáním na paměťové stopě člověka je způsob zapamatování si události v mysli člověka a to tím způsobem, že takový jedinec událost sám prožil, viděl, slyšel, popřípadě cítil pachem nebo hmatem.

3.1 Pojem a cíl výslechu

Výslech je specifická metoda kriminalistické praxe, kterou se získávají formou výpovědi za zákonem stanovených podmínek a z důvodů stanovených zákonem kriminalistiky a právně relevantní informace uložené ve vědomí člověka.

Tato definice zohledňuje fakt, že výslech je především kriminalistickou metodou. Skutečnost, že se uplatňuje v různých formách, v různém prostředí (jednotlivé služby Policejního sboru, a právní hranice jeho využívání) poukazuje jen na to, že jde o jeho různé aplikace v různých podmínkách za využívání jeho gnozeologického a psychologického základu, tak jak ho rozpracovala kriminalistika.⁴

Cíle výslechu jsou determinované objasňováním konkrétní kriminalisticky významné události. Ve všeobecnosti je však možné tvrdit, že cílem každého výslechu je získání úplných a věrohodných informací o skutkových okolnostech objasňované události, což následně vede ke zjištění skutkového stavu věci, o níž nejsou důvodné pochybnosti.⁵

3.2 Druhy výslechu podle kriminalisticko-taktických hledisek

Z hlediska kriminalistiky se výslech dá klasifikovat do mnoha podskupin podle různých kritérií. Ovšem autoři odborných literárních děl o kriminalistické nauce, nejčastěji uvádějí dělení výslechu z hlediska kriminalisticko-taktického na výslechy

⁴ STRAUS, J. a kol., *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005, s. 98.

⁵ STRAUS, J. a kol., *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005, s. 98-99.

podle věku, kriminální zkušenosti, mentální úrovně a zdravotního popřípadě fyzického stavu.

Ačkoliv dělení výsledků můžeme v odborné literatuře vidět mnoho, výše uvedené dělení výsledků z hlediska kriminalistiky a taktiky je nejčastější a pro podobu této bakalářské práce také dostačující.

3.2.1 Dělení podle věku

Podle věku vyslýchaného jedince rozeznáváme výsledky seniorů, nejčastěji ovšem dospělých osob, ale i v nemalé míře výsledky mladistvých nebo dětí. Výsledky dětí a mladistvých v současné době přibývá nejen díky dřívější vyspělosti jedinců, ale také díky nárůstu páchané kriminality těmito jedinci. Jedná se tedy o výsledky dětí jako svědků, ale i výsledky podezřelých dětí.

Věk ovlivňuje psychické faktory podstatným způsobem a má také vliv na formování a dekodování paměťových stop jedinců různých věkových skupin. V nemalé míře má také věk vyslýchaného jedince vliv na průběh výslechu, z hlediska morální, psychické a fyzické vyzrálosti.

3.2.2 Dělení podle kriminální zkušenosti

Výsledky podle kriminální zkušenosti vyslýchaných jedinců jsou nejnáročnější na taktiku vedení výslechu a to z pohledu psychiky vyslychajícího, ale také na přípravu výslechu z hlediska seznámení vyslychajícího s danou věcí. Seznámením s danou věcí zde rozumíme seznámením se zajištěnými důkazními materiály, jako jsou např. věcné, daktyloskopické a biologické stopy.

Z hlediska výslechu osoby bez kriminální a trestní minulosti lze tuto osobu považovat za nezkušenou, neznající metody a taktiky výslechu a také u těchto osob lze předpokládat v menší míře lživou výpověď. Takový výslech bývá zpravidla ze strany vyslychajícího veden nekonzfliktně řízeným rozhovorem s dodržáním taktiky sledu výslechu.

U osoby s trestní a kriminální minulostí naopak můžeme předpokládat více či méně, že v minulosti již několik výsledků, různě takticky zvládnutých nebo nezvládnutých, ze strany vyslychajícího absolvovala a tudíž na výslech bude reagovat jiným způsobem, než trestně bezúhonná osoba. U těchto osob s kriminální

minulostí lze také ve větší míře předpokládat lživé, pokroucené nebo zcela převrácené výpovědi, které se více či méně nebudou zakládat na pravdě.

3.2.3 Dělení podle mentální úrovně

Z hlediska zvýšené náročnosti na přípravu a taktiku vedení výslechu bude při výslechu osoby s nižším intelektem, psychicky nemocnou osobou, s osobami s omezenou způsobilostí k právním úkonům nebo osobami zbavených těchto právních úkonů, důležité pro dosažení co nejrelevantnější výpovědi takové osoby správné formulování otázek. Správně formulované a položené otázky bude taková osoba rozumět a pochopí smysl průběhu prováděného výslechu v kriminalisticky významné události.

Výslech v takovém případě musí být veden na úrovni myšlení a porozumění těchto osob. U takto prováděných výslechů bude pro bezproblémový průběh zapotřebí k výslechu přizvat psychologa, popřípadě opatrovníka osoby se zbavenou způsobilostí k právním úkonům. V takovém případě bude zapotřebí dodržet nejen kriminalistické aspekty výslechu, ale také právní, z hlediska přítomnosti zákonného zástupce, opatrovníka, pedagoga, vychovatele, právního zástupce a také v neposlední řadě přítomnost soudce.

3.2.4 Dělení podle fyzického (příp. zdravotního) stavu

V některých kriminalisticky významných událostech se k objasnění věci neobejdeme bez výslechu nemocného, zraněného, umírajícího nebo těhotné ženy. V takových případech bude často změněno místo výslechu. Kdy vyslyšající bude nucen na tyto místa reagovat změnou taktiky přípravy a vedení výslechu.

Pokud bude výslech veden v domácím prostředí vyslyšchané osoby, může to mít pozitivní, ale i negativní vliv na výsledek výslechu a to z důvodu domácí pohody a jistoty vyslyšchané osoby. Např. proto, že se mu doma nemůže nic stát. Nebo naopak nebude v domácím prostředí schopen vypovědět vše potřebné pro objasnění věci. Protože doma bude přítomná osoba z rodiny, před kterou nebude chtít vypovídat. Výslech v nemocničním zařízení bude ze strany vyslyšajícího relevantnější, protože vyslyšchaný se nachází v pro něj v cizím prostředí bez jistoty domácího zázemí. U těchto výslechů bude často potřeba přizvat lékaře ke sledování zdravotního stavu vyslyšchané osoby během výslechu nebo alespoň s lékařem konzultovat zdravotní stav nemocného nebo zraněného před započítím výslechu.

4 Právní aspekty výslechu

Z právního hlediska je možné výslechy klasifikovat podle procesního postavení vyslýchaných osob. Vzhledem k právním náležitostem se bakalářská práce bude zabývat právními aspekty výslechu osob v rámci trestního řízení, které je klasifikováno zákonnou normou a to zákonem číslo 141 ze dne 29. Listopadu 1961, kterým je zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). Tento zákon procesně staví osoby do jasného procesního postavení.

4.1 Osoba vyzvána k podání vysvětlení

Jedná se o výslech, kterým se získává ústní sdělení (výpověď *sui generis*), které zpravidla nemá v trestním stíhání důkazní status, ale má významné procesní důsledky.⁶

Postup orgánů činných v trestním řízení (dále jen OČTŘ) při podání vysvětlení osob je obsažen v ustanovení § 158 trestního řádu, kdy jednotlivé odstavce této právní normy dávají možnost OČTŘ vyžadovat vysvětlení od všech osob, tedy fyzických osob, právnických osob i státních orgánů. Při dodržení zákonných podmínek lze také získávat vysvětlení od osob různého věku, ale také různého procesního postavení, kdy osobou podávající vysvětlení může být poškozený, svědek nebo prověřovaný (podezřelý, obviněný).

Při podání vysvětlení má každý právo na právní pomoc advokáta. Je-li vysvětlení požadováno od nezletilého, je třeba o úkonu předem vyrozumět jeho zákonného zástupce; to neplatí, jestliže provedení úkonu nelze odložit a vyrozumění zákonného zástupce nelze zajistit.⁷

Dále toto ustanovení trestního řádu dává OČTŘ oprávnění vyzvat osobu k dostavení se k podání vysvětlení ve stanovené době na určené místo, kdy vyzvaná osoba se takové výzvě musí podrobit. Při řízení o zločinu dokonce ihned.

O provedeném podání vysvětlení je zpravidla sepsán policejním orgánem úřední záznam, který dále slouží státnímu zástupci a obviněnému, ke zvážení zda osoba, která podala takové vysvětlení, má být vyslechnuta jako svědek a soudu k úvaze

⁶ STRAUS, J. a kol., *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005, s. 99.

⁷ ČESKO. *Zákon č. 141/1961 Trestní řád* [online]. [cit. 2016-17-7]. Dostupné z: WWW: < <http://zakony-online.cz/?s16&q16=all>>.

zda takový důkaz provede. V řízení před soudem nelze takový úřední záznam o podaném vysvětlení použít jako důkaz.⁸

Jediným možným způsobem podání vysvětlení zaznamenané na Úředním záznamu o podaném vysvětlení policistou, které lze provést u soudu je provedení takového výslechu jako neopakovatelného úkonu ve smyslu ust. §158a trestního řádu.⁹ V případě, že se jedná o takový neopakovatelný úkon, je zapotřebí, aby se takového výslechu zúčastnil také pověřený soudce. Nejčastěji se v policejní praxi setkáváme s neopakovatelnými úkony, které se týkají především osob, které mohou být v době bezprostředně následující po předpokládaném provedení úkonu pro orgány činné v trestním řízení nedosažitelné, např. cizince, který odjíždí do zahraničí a již se do České republiky nevrátí.

Smyslem tohoto ustanovení je pro případ, že je nutné za zákonem stanovených podmínek provést ještě před zahájením trestního stíhání, kdy obviněný nemůže v řízení ještě sám nebo prostřednictvím svého obhájce uplatňovat práva obhajoby (např. být přítomen takovému úkonu a klást svědkovi otázky), neodkladné a neopakovatelné úkony spočívající ve výslechu svědka nebo v rekognici v procesní formě později použitelné jako důkaz v řízení před soudem (ve formě přečtení protokolu o tomto úkonu), garantovat zákonný průběh provádění takových úkonů nestranným a nezávislým subjektem, jakým je soudce činný v přípravném řízení¹⁰

Nezaujatému čtenáři se nyní nabízí otázka, proč vůbec takové podání vysvětlení je od osob požadováno, když bez přítomnosti soudce u výslechu jako neodkladného a neopakovatelného úkonu nemá žádnou právní váhu a u soudu nemůže být použito, když zde máme status výslechu svědka, výslechu poškozeného nebo výslechu podezřelého respektive obviněného, který již u soudu může být brán jako důkaz.

⁸ ČESKO. *Zákon č. 141/1961 Trestní řád* [online]. [cit. 2016-20-2]. Dostupné z: WWW: < <http://zakony-online.cz/?s16&q16=all>>.

⁹ §158 trestního řádu - Je-li při prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a zjišťování jeho pachatele třeba provést neodkladný nebo neopakovatelný úkon spočívající ve výslechu svědka nebo v rekognici, provede se na návrh státního zástupce takový úkon za účasti soudce; soudce v takovém případě odpovídá za zákonnost provedení úkonu a k tomu cíli může do průběhu úkonu zasahovat. Soudci však nepřísluší přezkoumávat závěr státního zástupce o tom, že úkon je podle zákona neodkladný nebo neopakovatelný.

¹⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. a II. díl. 6. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2008, s. 1312.

Vysvětlením na tuto otázku je jediné možné a to, že takové podání vysvětlení osoby zaznamenané na úředním záznamu soudce zváží, zda je pro trestní řízení důležité a pokud usoudí důležitým pro objasnění věci, rozhodne následně o předvolání této osoby jako svědka k soudnímu líčení. Podobné právo má také obviněný, který může navrhnout soudci, aby byl proveden výslech svědka u soudu.

4.2 Svědek

Účelem výslechu svědka je získat relevantní skutečnosti, které svědek svými smysly vnímal. Předpokládá se, že ve většině případů je svědek nezainteresovaný.¹¹

Trestní řád staví osobu svědka, mimo jasně vytyčené okolnosti v případech, kdy svědek nesmí být vyslechnut jako je např. zákaz výslechu podle § 99 trestního řádu, do role povinného účastníka trestního řízení, kdy osoba označena jako svědek se musí svědecké výpovědi na výzvu k podání svědeckví podrobit a vypovědět pravdivě, bez zamlčení důležitých informací pro trestní řízení.

Z hlediska dokazování má svědecká výpověď respektive výslech svědka velkou váhu, protože se tímto výslechem získávají důležité informace o skutcích, které osoba – svědek vnímala svými smysly, tedy zrakem, sluchem popřípadě hmatem a sám prověřovanou událost zažil, ačkoliv se zpravidla jedná o nezaujatou osobu.

Svědka může odepřít svědeckou výpověď v případě, že by se svědeckou výpovědí dopustil možnosti stíhání své osoby nebo osoby jemu blízké a v případě, že je dle jiných právních norem vázán slibem mlčenlivosti.

Výslechu svědka může být podrobena jakákoliv osoba, která svým svědeckvím může přinést do trestního řízení důkaz jak usvědčující, tak i osvobozující.

V právních normách České republiky není stanoveno, od jakého věku může být svědecká výpověď brána jako věrohodná, protože na každého jedince působí sled událostí jinak a v některých případech může nezletilé dítě poskytnout věrohodnější výpověď než dospělá osoba.

¹¹ STRAUS, J. a kol., *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005, s. 100.

4.3 Poškozený

Trestní řád zařazuje poškozeného do skupiny svědků. Z hlediska taktiky vedení výslechu je však přiměřenější vést ho jako samostatnou kategorii. Z hlediska motivace poškozeného, není nožné této osobě upřít věcnou zainteresovanost a to je u svědků méně častým jevem. K osobě poškozeného je tedy potřebné přistupovat odlišným způsobem.¹²

Výslech poškozeného tedy není trestním řádem definován, ale i přes to je výslech poškozeného jedním z hlavních důkazů trestního řízení a to především z hlediska povahy majetkových trestných činů a trestných činů proti zdraví a životu. V případě, že je poškozený veřejný zájem jako např. Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání nebo Ohrožení pod vlivem návykové látky neprovádí se výslech poškozeného ve smyslu zástupce veřejnosti, ale od tohoto se upouští. Hlavním důkazním prostředkem z hlediska výslechů zde bude výslech očitého svědka.

4.4 Podezřelý (obviněný)

Spojení podezřelého s obviněným je logické, protože se jedná o jednu osobu, jejíž postavení se mění jen ve vztahu k procesní situaci, ve které se právě nachází tj. či už došlo ke sdělení obvinění anebo ne. Z hlediska přístupu k osobě podezřelého a obviněného po dobu výslechu dochází k analogickým situacím. Motivace vyslychaného je stejná. Osoba podezřelého příp. obviněného je zároveň osobou, která zná všechny okolnosti přípravy, uskutečnění či případného utajování události.¹³

V trestním řádu najdeme několik vyjmenovaných výslechů těchto osob a to výslech podezřelého ve smyslu § 76 odst. 3, Trestního řádu, dále výslech obviněného podle ustanovení § 90-95 Trestního řádu a výslech obžalovaného ve smyslu ustanovení §207-208 Trestního řádu. Protože bakalářská práce se zabývá výslechy osob, které zpravidla vypovídají před policisty, budeme se v tomto oddíle věnovat prvním dvěma jmenovaným výslechům tedy výslechu podezřelého a výslechu obviněného.

4.4.1 Výslech podezřelého

Zákon číslo 141/1961Sb. Trestní řád v § 76, odstavci 3 mluví o skutečnosti, kdy Policejní orgán, který provedl zadržení, zadrženou osobu vyslechne a o výslechu

¹² STRAUS, J. a kol., *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005, s. 100.

¹³ STRAUS, J. a kol., *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005, s. 99-100.

sepiše protokol, v němž označí místo, čas a bližší okolnosti zadržení a uvede osobní údaje zadržené osoby, jakož i podstatné důvody zadržení.¹⁴

Účelem zadržení podle § 76 odst. 1 je nejen přezkoumání důvodů vazby a vytvoření předpokladů pro rozhodnutí soudu o vazbě (§ 68), ale také provedení všech potřebných úkonů pro prověření podezření ze spáchání trestného činu a pro rozhodnutí, zda bude zahájeno trestní stíhání nebo ve zkráceném přípravném řízení podán návrh na potrestání. Policejní orgán zde zejména v případech, kdy byla osoba přistižena při trestném činu nebo zastížena na útěku [§ 76 odst. 1 i. f. a § 179a odst. 1 písm. a)] provádí všechny potřebné prvotní úkony ve smyslu § 158 odst. 3, včetně těch, které směřují k zjišťování totožnosti takové osoby, příp. její další již objasňované nebo vyšetřované trestné činnosti, ověřování předchozích odsouzení apod., což slouží i k zjištění rozsahu trestné činnosti podezřelého a k právní kvalifikaci skutku, pro který bude případně zahájeno trestní stíhání nebo podán návrh na potrestání.¹⁵

Jak je výše uvedeno, zkoumá se v tomto prvotním výsledku vše, co se týká pachatele a jeho činu, pro který byl zadržen. Trestním řádem je dána povinnost tento výslech provést vždy při institutu zadržení osoby podezřelé ve smyslu ust. § 76 trestního řádu.

Druhým typem výsledku podezřelého, který provádí policejní orgán s podezřelou osobou, je výslech podezřelého, proti němuž je vedeno zkrácené přípravné řízení podle ust. § 179a trestního řádu.

Zkrácené přípravné řízení bylo zavedeno novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. pro urychlené projednání nejméně závažných trestných činů se sazbou trestu odnětí svobody do tří let, jestliže jde o skutkově jasné případy, přičemž řízení ohledně takových trestných činů bylo na nejvyšší míru zjednodušeno, když bylo téměř zcela vyloučeno duplicitní dokazování před a po podání obžaloby. O ostatních trestných činech se, pokud byly zjištěny skutečnosti odůvodňující zahájení trestního stíhání, koná vyšetřování (srov. § 160 až 167 a § 168 až 170). V této souvislosti je však třeba poznamenat, že novelizovaný trestní řád umožňuje poměrně snadnou prostupnost

¹⁴ ČESKO. *Zákon č. 141/1961 Trestní řád* [online]. [cit. 2016-20-2]. Dostupné z: WWW: < <http://zakony-online.cz/?s16&q16=all>>.

¹⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. a II. díl. 6. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2008, s. 644.

zkráceného přípravného řízení do vyšetřování, i když tuto pravomoc svěřuje státnímu zástupci.¹⁶

§179b, odst. 3, trestního řádu dále o výsledku podezřelého uvádí: Podezřelého ze spáchání trestného činu je třeba vyslechnout a nejpozději na počátku výsledku mu sdělit, ze spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován. O tomto úkonu orgán konající zkrácené přípravné řízení učiní záznam do protokolu. Opis záznamu doručí podezřelému a jeho obhájci; policejní orgán zašle opis záznamu do 48 hodin též státnímu zástupci. Na postup při výsledku podezřelého se přiměřeně užijí ustanovení o výsledku obviněného.¹⁷

4.4.2 Výslech obviněného

Jak je výše uvedeno, tak výslech obviněného se liší od výsledku podezřelého pouze okrajově a to z důvodu toho, že podezřelý je vyslýchán po sdělení podezření podle ust. § 179b odst. 3 trestního řádu, ze spáchání konkrétního trestného činu, který je prováděn ve zkráceném přípravném řízení, načež obviněný je vyslýchán po sdělení obvinění podle ust. § 160 trestního řádu. Oba jmenovaní jak podezřelý tak obviněný mají v trestním řízení stejná práva.

Výslech obviněného se koná tak, aby poskytl pokud možno úplný a jasný obraz o skutečnostech důležitých pro trestní řízení. Obviněný nesmí být žádným způsobem donucován k výpovědi nebo k doznání. Při výsledku je nutno šetřit jeho osobnost. Obviněnému musí být dána možnost se k obvinění podrobně vyjádřit, zejména souvisle vyličit skutečnosti, které jsou předmětem obvinění, uvést okolnosti, které obvinění zeslabují nebo vyvracejí, a nabídnout o nich důkazy. Obviněnému mohou být kladeny otázky k doplnění výpovědi nebo k odstranění neúplnosti, nejasnosti a rozporů. Otázky musí být kladeny jasně a srozumitelně bez předstírání klamavých a nepravdivých okolností; nesmí v nich být naznačeno, jak na ně odpovědět.¹⁸

Výslech obviněného musí být vyslýchajícím orgánem dostatečně organizačně a obsahově připraven a veden tak, aby se jím respektovaly požadavky trestního řádu i kriminalistické zásady. Má být prováděn klidným, rozvázným a cílevědomým způsobem a správně takticky veden. Jediným smyslem výsledku nesmí být získání

¹⁶ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. a II. díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 1542.

¹⁷ ČESKO. Zákon č. 141/1961 Trestní řád [online]. [cit. 2016-17-7]. Dostupné z: WWW: < <http://zakony-online.cz/?s16&q16=all>>.

¹⁸ ČESKO. Zákon č. 141/1961 Trestní řád [online]. [cit. 2016-20-2]. Dostupné z: WWW: < <http://zakony-online.cz/?s16&q16=all>>.

doznání obviněného, i když zaměření výslechu musí rovněž směřovat k co nejúplnějšimu zjištění skutkového stavu. Doznání samotné, pokud k němu dojde, pak nelze přeceňovat, protože musí být prověřeno všemi dosažitelnými prostředky (§ 2 odst. 5 věta druhá); nelze totiž vyloučit ani účelové sebeobviňování nebo doznání méně podstatného jednání ve snaze zakrýt tím mnohem závažnější čin. Obsah doznání obviněného lze považovat za věrohodný, jen je-li jeho hodnověrnost prokázána dalšími věrohodnými důkazy. Podle průběhu trestního stíhání a podle vývoje důkazní situace, resp. k žádosti obviněného je přípustný (nebo nutný) i opakovaný výslech obviněného, nesmí být ovšem prostředkem k vynucení jeho doznání.¹⁹

4.5 Znalec

Znalec je přibíraný v procesu objasňování, aby se jako osoba s určitými odbornými znalostmi, vyjádřil k okolnostem důležitým pro objasňování. Nejčastěji se tak děje prostřednictvím znaleckého posudku. Trestní právo však připouští i důkaz vykonaný znalcem prostřednictvím výslechu.²⁰

Vypracoval-li znalec posudek písemně, stačí, aby se při výslechu naň odvolal a jej stvrdil. Nebyl-li posudek vypracován písemně, nadiktuje jej znalec při výslechu do protokolu.²¹

Funkce svědka a znalce je neslučitelná. Jestliže je někdo ve věci svědkem, nemůže být přibrán za znalce. Jestliže je někdo přibrán za znalce, nemůže být při podávání posudku vyslýchán jako svědek, tj. podle procesních předpisů platných pro výslech svědka, ale jen podle procesních předpisů platných pro výslech znalce.²²

¹⁹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. a II. díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 899.

²⁰ STRAUS, J. a kol., *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005, s. 100.

²¹ ČESKO. *Zákon č. 141/1961 Trestní řád* [online]. [cit. 2016-20-2]. Dostupné z: WWW: < <http://zakony-online.cz/?s16&q16=all>>.

²² ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. a II. díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 923.

5 Psychologické aspekty výslechu

Předmětem psychologie výslechu, je pojetí výslechu jako aktuálně probíhající interakce mezi osobou vyslychajícího a vyslychaného. Pozornost je zaměřena zejména na psychologické pozadí, tedy na psychologické jevy vyskytující se během výslechu. Psychologie výslechu souvisí úzce s kriminalistikou, jejíž poznatky a zásady dále rozpracovává a upřesňuje.²³ O psychologické aspekty výslechu se zajímá forenzní psychologie.

Forenzní psychologie navazuje na kriminalistiku. Funguje jako podpůrná disciplína v tom, že poznává a rozvíjí psychologickou stránku výslechu. Z tohoto pohledu představuje výslech právně regulovanou interakci „tady a teď“ směřující k objasnění skutku, který se stal „tam a tehdy“. Pro psychologický přístup je příznačné vnímání vyslychaného nejen jako nositele aktuální sociální role (podezřelý, obviněný, svědek), ale především jako člověka s problémem.²⁴

²³ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 3. vydání. Praha: Portál, 2000, s. 174.

²⁴ Spurný, J. *Psychologie výslechu*. Praha: Portál, 2003, s. 21.

6 Taktika přípravy a vedení výslechu

Taktika výslechu představuje tvůrčí proces založený na výběru a aplikaci vhodných taktických postupů pro dosažení cíle výslechu v konkrétní výslechové situaci. Za základní taktické postupy výslechu lze považovat Formování psychologického kontaktu mezi vyslychajícím a vyslychaným, Analýza výpovědi v průběhu výslechu, Poskytování pomoci vyslychanému při vybavení si zdánlivě zapomenutého, Působení na vyslychaného, který vypovídá nepravdivě, případně vypovídat odmítá.

První dva taktické postupy Formování psychologického kontaktu a analýza výpovědi bývají označovány i jako obligatorní, protože se aplikují v průběhu každého výslechu. Poskytování pomoci při vybavování zapomenutého a působení na vyslychaného, který vypovídá nepravdivě, jsou fakultativní taktické postupy. Protože se uplatňují jen v případě potřeby. Uvedené taktické postupy se neuplatňují izolovaně, ale ve vzájemných kombinacích.²⁵

6.1 Příprava výslechu

Příprava výslechu je důležitou částí před samotným zahájením výslechu osoby. Z hlediska policejní práce se přípravě výslechu nevěnuje taková pozornost a v případě nedostatečné přípravy výslechu může být vyslychající přelstěn nebo oklamán vyslychanou osobou. V těchto případech se výslech stane spíše důkazním prostředkem pro obhajobu v trestním řízení. Naopak kvalitně připravený výslech, který má veškeré právní náležitosti a je veden z hlediska kriminalistické taktiky je jedním z nejdůležitějších důkazních prostředků pro usvědčení osoby pachatele z konkrétního trestného činu. Přípravu výslechu můžeme rozdělit do dvou základních fází: Analytická fáze přípravy výslechu a syntetická fáze výslechu.

6.1.1 Analytická fáze přípravy výslechu

Analytickou fází přípravy výslechu provádíme analýzou znalostí, schopností a psychického stavu vyslychající osoby, tedy v našem případě policisty provádějící výslech. Dále analýzou dosud nashromážděných dat, důkazů a materiálů a v neposlední řadě nesmíme zapomenout na analýzu vyslychané osoby – jejího sociálního postavení, mentální vyspělosti, fyzické zdatnosti apod.

²⁵ STRAUS, J. a kol., *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005, s. 110.

Analýzou znalostí, schopností a psychického stavu vyslychající osoby rozumíme jakousi autoreflexi, kdy policista zpytuje své svědomí a zvažuje svůj psychický stav, zda vůbec náročný výslech, který jej může zasáhnout osobně je schopen provést v klidu bez výbuchu své osobnosti a adekvátně reagovat na řešení konfliktních situací. Dále vyslychající prověřuje své dovednosti a znalosti, v našem případě tedy znalost trestního řízení a samozřejmě kriminalistických metod a postupů. Před započítím výslechu by měli být odstraněny veškeré subjektivní nedostatky.

Na takovém základě může vyslychající odpovědně říci, že je schopen správně navázat kontakt s vyslychanou osobou, adekvátně reagovat na náhlé změny výslechové situace, improvizovat atd., jednoduše řečeno – vést výslech.²⁶

Analýzou dosud shromážděných materiálů se vyslychající seznamuje s dosud prověřenými skutečnostmi, důkazy a výslechy jiných osob, aby následně po seznámení s uvedenými materiály byl schopen včasné reagovat na to, co vyslychaná osoba mohla vnímat, co musela vnímat, případně co vnímat nemohla a proč. Tato fáze přípravy je tedy důležitá pro vymezení všech faktů a vztahů mezi nimi. Analýzou dosud shromážděných materiálů před výslechem můžeme také předejít nesrovnalostem, rozporům a mezerám a před nebo následně prováděným výslechem můžeme tyto rozpory odstranit.

Analýza osobnosti vyslychaného spočívá ve studiu a rozboru dostupných materiálů a informací o vyslychané osobě, jejích stycích, a v přímém pozorování vyslychané osoby v počátečním stádiu výslechu. Nepokládá se za správné spokojit se před výslechem pouhým úsudkem o osobě na základě její fyziognomie, oblečení a momentálního chování, přestože i tyto jevy mohou mít významnou taktickou hodnotu. Pouhý povrchní úsudek o osobě může vést k závažným chybám.²⁷

Cílem analýzy osobnosti vyslychaného by měla být pravdivá a úplná výpověď této osoby, které se dobereme vhodným přístupem k vyslychané osobě a vytyčením vhodných taktických záměrů a postupů.

6.1.2 Syntetická fáze přípravy výslechu

Vrcholným bodem přípravy je syntetická fáze přípravy výslechu. Jedná se o modelaci pravděpodobného průběhu výslechu, vytyčení konfliktních bodů ve fázích

²⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, str. 328.

²⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, str. 328.

výslechu a vytváření podmínek k provedení výslechu na základě rozboru poznatků analytické části přípravy výslechu. Tedy rozhodujeme o určení předmětu výslechu a formě výslechu podle procesního postavení vyslychané osoby tedy poškozený, svědek, podezřelý a zařazení do procesu vyšetřování trestného činu. V syntetické fázi přípravy výslechu dále rozhodujeme o místě a času výslechu a přítomnosti vyslychajících osob u výslechu. Určujeme taktické vedení a postupy výslechu, prostředky pro dokumentaci výslechu a případně pokud je to zapotřebí tak přítomnost dalších osob u výslechu (tlumočník, znalec, lékař). V poslední řadě se také rozhodujeme o způsobu utajení svědka ve smyslu § 55 odst. 2 Trestního řádu.

Poslední částí systematické části přípravy výslechu vypracováváme plán výslechu. Zda má plán výslechu písemnou formu či nikoliv, záleží na složitosti výslechu, složitosti případu a dalších okolnostech. Proto je možné, aby plán výslechu neměl písemnou formu a omezil se jen na kusé poznámky o nejdůležitějších místech výslechu, či nejdůležitějších otázkách, které je nutno výslechem řešit. Při složitém výslechu se však vyslychající neobejde bez písemného plánu určujícího alespoň nejzákladnější a nejdůležitější momenty výslechu, stejně jako bez seznamu důkazů, které hodlá v určité situaci vyslychanému předložit.²⁸

6.2 Specifika a abnormality výslechu

6.2.1 Výslech dětí a mladistvých

Při výslechu mladistvých a dětí je třeba brát ohled na jejich věk a tedy na jejich vyspělost. V přípravné fázi, konkrétně ve fázi analytické, je nutné zjistit, jaké má vztahy s okolím, tedy s rodinou, lidmi ve škole a zda má přátele. Dále je třeba zjistit oblasti zájmů, zjistit kdo pro vyslychaného představuje autoritu a do jaké míry je vyslychaný psychicky ovlivnitelný.²⁹

Dalším specifikem při přípravě výslechu těchto osob je volba výslechového prostředí. Výslechové prostředí v případě mladistvých a dětí hraje významnější roli než u dospělých. Pokud je zvoleno špatné výslechové prostředí, může to vést k problémům

²⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck. 2004. str. 329.

²⁹ PJEŠČAK, J. a kol. *Kriminalistika*. 3. vydání a 2. přepracované. Praha: Naše vojsko. 1986. 297 s.

s chováním a vyjadřováním vyslychaného. Pro výslech dětí je lepší zvolit prostředí, které je jim blízké a v kterém se cítí bezpečně, např. domov.³⁰

Při výslechu takto rozumově nevyzrálých osob je možné použít, pokud je k dispozici, jedna ze speciálních místností, které jsou zřízeny právě pro výslechy dětí mladistvých a jiných osob se speciálním postavením. Tyto prostory jsou v bakalářské práci popsány níže v samostatném oddíle.

Samotný výslech by měl být veden tak, aby vyslychaná osoba vzhledem ke svému věku byla schopna pochopit sdělení a otázky vyslychajícího. Zpočátku by se měl vyšetřovatel pokusit navázat kontakt pomocí tématu, jež je dítěti či mladistvému blízký a poté pomalu přejít k samotnému výslechu. U mladistvých a dětí obzvlášť je třeba hlídat, aby příliš neodbočili od tématu. Také často přeskakují z myšlenky na myšlenku, jsou více ovlivnitelné sugescí, nejsou příliš přístupné logické argumentaci.³¹

K výslechu se přibírají i další osoby, jako pedagog nebo jiné osoby mající zkušenost s výchovou mládeže, v případě potřeby je možné přizvat i rodiče. Přibrání rodičů má ale často spíše negativní vliv, neboť ve vyslychaném můžou probudit strach, obavy či stud.³²

Je zapotřebí u výslechu dětí a mladistvých mít na paměti, že sekundární viktimizací, tedy znovu ožívováním nepříjemné traumatické události dochází k narušení dalšího vývoje takového jedince. Proto výslech takových osob musí být proveden přesně a nejlépe jednou, abychom se traumatizaci dítěte pokud možno co nejvíce vyhnuli.

6.2.2 Výslech recidivisty

Recidivista, jak již ze samotného názvu vyplývá, má bohatou zkušenost s podáváním vysvětlení, svědeckými výpověďmi či prováděnými výslechy a to nejen v rámci policie ale také před soudem. U takové osoby je třeba si uvědomit, před započítím výslechu, že již má kriminální zkušenost (načerpáno v kriminálním prostředí a především při výkonu trestu odnětí svobody) a v drtivé většině případů nechtějí při prováděném výslechu spolupracovat. Proto je zapotřebí zvolit taktiku

³⁰ PJEŠČAK, J. a kol. *Kriminalistika*. 3. vydání a 2. přepracované. Praha: Naše vojsko. 1986. 297 s.

³¹ ŠIMOVČEK, I. a kol. *Kriminalistika*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2011. 408 s.

³² PJEŠČAK, J. a kol. *Kriminalistika*. 3. vydání a 2. přepracované. Praha: Naše vojsko. 1986. 297 s.

výslechu citlivě, aby bylo docíleno pokud možno věrohodné výpovědi. Svými výpověďmi se recidivista povětšinou snaží o odvrácení pozornosti od své osoby, uchyluje se ke lhaní, křivé výpovědi, často používá smyšlené fabulace a při výslechu odbíhají od tématu. Zde je postup vyslychajícího velmi často založen nejen na jeho profesních zkušenostech, ale hlavně na předkládaných důkazech. Při správném dodržení taktiky a tzv. „rozbití takové lživé výpovědi“ často recidivista působí odevzdaně a svou výpověď následně mění. Pokud se ale nedaří vyslychajícímu výpověď předloženými důkazy vyvrátit, tak recidivista si začíná věřit a nastolená taktika výslechu se hroutí jako domeček z karet, poté je na zvážení vedoucího výslechu zda takový by bylo výhodné výslech přerušit a pokračovat po lepší přípravě, popřípadě po zajištění dalších důkazních prostředků.

Recidiva v obecném slova smyslu znamená opakování určitého jevu či určitého chování. V oblasti trestního práva se recidivou rozumí opakované páčání trestné činnosti přes předchozí odsouzení. Recidivistou je tedy pachatel, který se znovu dopustí trestného činu, ačkoliv již v minulosti byl pro trestný čin odsouzen. Recidivu pak dále dělíme na recidivu speciální, o níž hovoříme v situacích, kdy se pachatel opakovaně dopouští trestné činnosti stejného charakteru (např. majetkové trestné činnosti) a recidivu obecnou, kdy pachatel páchá postupně trestné činy různého charakteru (např. násilný trestný čin a hospodářský trestný čin).³³

6.2.3 Výslech seniora

V policejní praxi se často také setkáváme s výslechem seniorů, kdy v takových případech musíme počítat s určitými odlišnostmi psychiky, které mají vliv na hodnověrnost a spolehlivost jejich výpovědí a v nemalé míře také mají vliv na zdravotní stav vyslychané osoby. Odlišnostmi takových výpovědí jsou zejména oslabené schopnosti vnímání, zapamatování a reprodukce námi sledované kriminalistické události. Specifikou při výslechu starých osob je většinou omezená schopnost rychle reagovat a pohotově chápat, proto tyto osoby často mluví ze široka a přeskakují z myšlenky na myšlenku.

Výslech osoby staré je atypickým druhem výslechu, kde musí být respektováno, že proti vyslychajícímu stojí osoba často o několik desítek let starší, životně vyzrálá a zkušená, často se však již cítí ostrčená a mnohdy i nemocná. Na to na všechno musí

³³ Trestni-rizeni.com. *Recidivista*. [online]. [cit. 20.5.2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/recidivista>>.

vyslychající brát ohled, neboť staré osoby mají velmi často sklon k líčení událostí ze svých „plodných“ let či dokonce z mládí, kde velmi často přikrašlují dobu, ve které žili a zejména také svou úlohu v této době. Neuvědomují si, že vyslychajícího zajímají pouze podstatná fakta k vyšetřovanému případu. I v této situaci vyslychající nesmí v takové situaci za její projev či snahu o něj kárat, neboť osoba by poté ve většině případů již neměla k takovému vyslychajícímu důvěru a vyslychající by se již nic podstatného nedověděl. I když nelze stáří u každého člověka přesně definovat, neboť jeho projevy s ohledem na fyzické zdraví, způsob prožití dosavadního života, psychiku konkrétního jedince, uspořádání rodinných poměrů a další okolnosti je třeba přísně individualizovat a adekvátně ke konkrétnímu stavu jedince je třeba zvolit zvláštní, vždy však citlivý přístup. Především mladí, řídicí pracovníci na různých policejních součástech si často neuvědomují, že již jen skutečnost, že starou osobu nechají vyslychat mladým a nezkušeným policistou bývá podstatnou zábranou k tomu, aby se vyslychající od osoby staré cokoliv podstatného dověděl.³⁴

Vzhledem k výše zmíněným specifikům výslechu seniorů je nejlepším postupem před výslechem připravit přesné a jednoduché otázky s ohledem na psychické schopnosti vyslychaného, avšak je nutné se vyvarovat sugestivním otázkám, neboť staří lidé jsou více ovlivnitelní.

6.3 Výslechové prostory

Prostředí, ve kterém probíhá výslech, ovlivňuje efektivitu výslechu. Dítě a různé povahy dospělých jedinců jsou velmi náchylné na neznámé okolí, a do značné míry na ně jako na vyslychaného toto okolí působí. Výběrem takového vhodného či nevhodného prostředí, v němž jsou tyto osoby vyslychány, můžeme předejít zmaření úkonu výslechu a jeho možnosti procesního postavení u soudu. Dospělí jedinci mohou podávat výpověď v místnosti obvykle relativně stroze vybavené s důrazem na její funkčnost, v rámci trestního řízení tak nejčastěji sledujeme výslech v kanceláři policejních služeb nebo v místnostech dozorčí služby, kde probíhá příjem oznámení a s tím spojené prvotní výslechy. Tato místnost však není adekvátním prostředím pro výslech dítěte, protože v něm často vyvolává pocity úzkosti a strachu. Dítě si potom

³⁴ PINTNER, M. *Zvláštnosti výslechu seniorů*. Diplomová práce. Brno. Universita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. Institut mezioborových studií. Brno. 108 s. [online]. [cit. 2016-17-7]. Dostupné z WWW: <http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/18710/pintner_2012_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

v takové místnosti může hůře vzpomenout na vnímané události, které jsou předmětem tohoto výslechu. Dochází tak ke znehodnocení výpovědi. Proto je vhodné uskutečnit výslech dítěte ve speciálních místnostech, které byly pro tento účel speciálně zřízené a zařízené. V takové místnosti se dítě cítí příjemně a bezpečně což je jednou z podmínek správné a věrohodné výpovědi.

Ve vybavení takové místnosti by rozhodně měly figurovat obrázky, knihy a hračky, stěny takové místnosti by měli být v různých dětských barvách a místnost jako taková by měla být dobře prosvětlena bez tmavých koutů a částí, které by mohli v dítěti vznést nedůvěru nebo strach. Pro děti, které mají potíže s verbální komunikací, by v takové místnosti měli existovat možnosti vyjádřit se kresbou nebo hrou s příslušnými hračkami. Další důležitou pomůckou pro projev dítěte jsou panenky znázorňující muže a ženu, pojmenované Jája a Pája. Tyto panenky se uplatňují zejména při výslechu zneužívaných dětí. Vyslýchané dítě nemusí odpovídat na dotazy vyslychajícího slovně, ale může svoji odpověď předvést na uvedených panenkách formou hry. Pro dítě je to mnohem přijatelnější způsob vyjádření se. Mimo to se jeví jako prospěšné nahrát výslech dítěte videokamerou, jejímž prostřednictvím je celý výslech podrobně zdokumentován a následně v ojedinělých případech může být použit jako důkaz při řízení před soudem.

6.3.1 Výslechové místnosti

Speciální výslechová místnost nabízí vlídné prostředí pro výslechy obětí násilných nebo sexuálních deliktů. Jde zejména o zneužívané děti, ženy a také o týrané seniory. Kromě navození domácího prostředí ve výslechové místnosti, které hraje u psychiky obětí velmi důležitou pozitivní roli, má místnost i tu přednost, že jsou v ní pomocí nejmodernější techniky velmi přesně a nezpochybnitelně zaznamenávány všechny detaily probíhajících úkonů trestního řízení. Ty pak slouží jako důkazy v řízení před soudem, které nelze zpochybnit ve prospěch pachatele. Některé úkony trestního řízení, zejména ty, na kterých se jako oběti účastní děti, jsou neopakovatelné, a proto kvalita jejich záznamu je pro celé trestní řízení velmi důležitá. V prostředí, které připomíná dětský pokojíček, se navíc děti více rozpovídají, než v kterékoliv jiné běžné formální kanceláři. Speciální výslechové místnosti mají

ze všech uvedených důvodů pro společnost svůj velký přínos a jsou výrazem její solidarity s oběťmi trestných činů.³⁵

První moderní výslechová místnost v rámci Policie České republiky byla vytvořena a zprovozněna v roce 2006 v Kojeneckém ústavě v Ostravě a v budově Krajského ředitelství Policie ČR hl. m. Prahy.

Následně byl Republikovým výborem pro prevenci kriminality schválen dne 22.2.2007 program „Zřizování speciálních výslechových místností pro dětské oběti a svědky Policií ČR“. Tento program vychází z Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na léta 2004-2006, přijatého usnesením vlády České republiky č. 949 ze dne 16.8.2006. Mezi jeho základní cíle patří obzvláště zamezení sekundární viktimizace dětí v rámci trestního řízení. Ukládá zbudování speciálních výslechových komplexů, které budou zcela odpovídat potřebám výslechů dětských obětí a svědků. Jejich umístění v policejních budovách nebo jiných zařízeních vyplývá zcela z konkrétní teritoriální polohy a specifických podmínek a možností Policie České republiky.

Ve skutečnosti tvoří v zásadě výslechové prostory vlastně místnosti dvě. V jedné probíhá samotný výslech (místnost výslechová, resp. pracovní), zatímco druhá místnost je určena pro pořízení audiovizuálního záznamu a zároveň pro pasivní monitorování činnosti odehrávající se ve výslechové místnosti mezi zúčastněnými osobami tato místnost se nazývá technickou resp. monitorovací místností. Tyto dvě místnosti jsou minimální podmínkou pro zbudování, ovšem kde je dostatek místa, zbudují se dále dvě další místnosti a to herna neboli čekárna a v neposlední řadě také výslechová místnost pro dospělé.

³⁵ BALÁKOVÁ, I. *Speciální výslechová místnost bude sloužit zvláště zranitelným obětem*[online]. [cit. 3.6.2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/specialni-vyslechova-mistnost-bude-slouzit-zvlast-zranitelnym-obetem.aspx>>.

Obrázek 1 – Výslechová místnost ve Strakonících³⁶

Obrázek 2 – Monitorovací místnost³⁷

Celkové zařízení výslechové místnosti má působit uklidňujícím dojmem, aby zbytečně nestresovalo vyslychanou osobu. Pobyt v takové místnosti by neměl prohlubovat újmu oběti či vést k další traumatizaci. Současně by vstřícná atmosféra výslechové místnosti měla usnadnit navázání kontaktu mezi vyslychajícím a vyslychaným. Pro tyto účely může případně být navíc vytvořena zvláštní místnost, tzv. čekárna-herna, která slouží ke zjištění psychosociální úrovně dítěte, stupně komunikačních dovedností a výrazových prostředků, momentální nálady dítěte a jeho vztahu k cizí osobě. Probíhá v ní tedy příprava na výslech včetně vysvětlení důvodů výslechu dítěti.

Správné fungování speciálních výslechových místností samozřejmě předpokládá řádné odborné proškolení osob, které je budou využívat.

6.3.2 Panenky Jája a Pája

Panenky Jája a Pája představují speciální dvojici loutek, které pomáhají Policii České republiky obzvláště v odhalování, objasňování a zdokumentování trestné činnosti jako je zneužívání a znásilnění. Lze je ale rovněž využít při podezření na týrání svěřené osoby, výtržnictví, ohrožování mravní výchovy mládeže apod. V dnešní době byly tyto dvě klasické panenky doplněny i zbývajícími členy rodiny jako jsou maminka, tatínek, dědeček a babička.

³⁶ Obrázek č. 1 – PŘIBIL, Z. *Policisté a město vybudovali speciální výslechovou místnost.* *Strakonickonews.cz.* [online]. [cit. 2016-5-6]. Dostupné z WWW: <<http://www.strakonickonews.cz/publ/publ36.htm>>.

³⁷ Obrázek č. 2 – KROUTILOVÁ, J. *Otevření speciální výslechové místnosti.* *Policie.cz.* [online]. [cit. 2016-5-6]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/otevreni-specialni-vyslechove-mistnosti.aspx>>.

Obrázek 3 – Anatomické panenky³⁸

Obrázek 4 – Anatomické panenky Jája a Pája³⁹

Uplatňují se hlavně v případech, kdy vyslýchané dítě z nějakého důvodu není schopné slovně vyjádřit skutkový děj deliktu, ať už vzhledem ke značnému mládí, k případné mentální indispozici nebo jednoduše proto, že nezvládne událost jasně popsat či vysvětlit mluveným slovem, protože ještě nemá k tomu potřebné znalosti nebo protože se stydí. Loutky dítěti umožňují formou spontánní hry navázat psychologický kontakt s osobou vyslychajícího, což současně vede k tomu, že dítě snáze překonává ostych. Na loutkách může názorně předvést svůj nepříjemný zážitek, aniž by bylo ještě více traumatizované. Důraz je tak při výslechu dítěte v tomto ohledu kladen na jeho větší šetrnost.

Loutky jsou chráněným průmyslovým vzorem Ministerstva vnitra ČR a Policie ČR. V celé České republice je vyrábí jediná Moravská ústředna Brno, družstvo umělecké výroby, přičemž výrobní materiál loutek zcela odpovídá hygienickým požadavkům a jejich jednoduché údržbě. Autorem těchto loutek je PhDr. Alena Plšková

Panenky Jája a Pája se ukázaly být vhodným symbolickým neverbálním komunikačním prostředkem. Aby však přinášely potřebný užitek, musí být používány dostatečně odborně proškolenými osobami. Proto byl roku 1996 vydán Závazný pokyn policejního prezidenta upravující postup při práci s loutkami. Na jeho základě směřjí

³⁸ Obrázek č. 3 – AHA.CZ. Jak vypadá speciální místnost, ve které policie vyslychá malé děti? Podívejte se! [online]. [cit. 2016-5-6]. Dostupné z WWW: <<http://www.ahaonline.cz/galerie/musite-vedet/128772/?foto=1>>.

³⁹ Obrázek č. 4 – KROUTILOVÁ, J. *Otevření speciální výslechové místnosti*. *Policie.cz*. [online]. [cit. 2016-5-6]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/otevreni-specialni-vyslechove-mistnosti.aspx>>.

s panenkami při vyšetřování nakládat specialisté, kteří se zabývají řešením kriminality páchané na dětech ve struktuře služby kriminální policie. Z mimoresortních subjektů pak může být práce s loutkami svěřena také např. i soudním znalcům, psychologům, pedagogicko-psychologickým poradnám nebo pracovníkům orgánu sociálně právní ochrany dětí.⁴⁰

6.4 Taktika vedení výslechu

Taktiky vedení výslechu může být nepřeberné množství. Vždy při konání výslechu bude ovšem záležet na tom, jaká osoba je vyslýchána z hlediska výše uvedeného procesního postavení nebo stáří a rozumové vyspělosti. A také bude záležet na osobě provádějící výslech, na jeho praxi, počtu dobře zvládnutých předchozích výslechů a jeho momentální psychické a pracovní pohodě. Správně zvolenou taktikou výslechu bychom měli dosáhnout věrohodné a pravdivé výpovědi. Nedá se precizně určit, na jakou osobu bude jaká taktika výslechu účinná, protože člověk je tvor vynalézavý, přizpůsobivý a mnoho zaručených taktik výslechu může obelstít a odhalit.

Za základní taktické postupy výslechu můžeme považovat: formování psychologického kontaktu mezi vyslýchajícím a vyslýchaným, analýzu výpovědi v průběhu výslechu, poskytování pomoci vyslýchanému při vybavení si zdánlivě zapomenutého a působení na vyslýchaného, který vypovídá nepravdivě, případně vypovídat odmítá.⁴¹

Z hlediska policejní praxe se ovšem nejčastěji setkáváme s taktikou výslechu rozdělenou do tří níže popsaných stádií.

6.4.1 Stádia výslechu

Z kriminalistického hlediska v souladu s ustanovením trestního řádu rozlišujeme tři základní stádia výslechu, které by měli být obsaženy v každém výslechu. Jedná se o úvodní stádium výslechu, stádium souvislého líčení (monolog), stádium otázek a odpovědí (dialog)

⁴⁰ PLŠKOVÁ, A. Demonstrační pomůcky Policie České republiky. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. [cit. 5.6.2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cislocianku=2006010913>>.

⁴¹ STRAUS, J. a kol., *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005, s. 112.

- a) Úvodní stádium výslechu kromě splnění procesních formalit či náležitostí výslechu (ověření totožnosti vyslychané osoby, poučení o právech a povinnostech podle jejího procesního postavení, řešení otázek spojených s utajením totožnosti svědka, seznámení s předmětem výslechu) umožňuje vyslychajícímu zejména: dotvořit úsudek o osobě a osobnosti vyslychaného, zjistit postoj vyslychané osoby k předmětné věci, zjistit postoj vyslychaného k samotnému faktu výslechu, doplnit informace o vztazích mezi vyslychaným a dalšími zainteresovanými osobami, rozhodnout o nutnosti utajení totožnosti a podoby svědka ve smyslu §55 odst. 2 Trestního řádu, adaptovat se na podmínky nezvyklého prostředí (např. nemocnice atp.), formovat psychologický kontakt mezi vyslychaným a vyslychajícím.⁴²

Tímto úvodním stádiem výslechu se tak rozumí navození kladného přístupu k podání výpovědi vyslychané osoby, docílení harmonie mezi vyslychanou osobou a vyslychajícím a vytvořením důvěry mezi oběma. Častou chybou vyslychajícího na začátku prováděného výslechu v úvodním stádiu je nadřazené a arogantní chování a tím nezajištění správné atmosféry pro provedení správného výslechu.

- b) Stádium souvislého líčení (monolog) přechází pozvolna z úvodního stádia výslechu. Toto stádium výslechu začíná zpravidla po poučení vyslychané osoby podle jejího procesního postavení ve věci a po seznámení s předmětem výslechu kriminalisticky sledované události. Zde vyslychající vyslychanou osobu vyzve k souvislému líčení události, tak jak ji tato osoba prožila a vnímala, aniž by kdokoliv do tohoto monologu jakkoliv zasahoval. V tomto případě jde tedy o tzv. spontánní výpověď vyslychaného.

Smysl stádia souvislého líčení spočívá v tom, že vyslychaná osoba má možnost volně vypovědět o tom, co sama považuje za důležité, co vnímala a co se případně dozvěděla od jiných osob. Pokud má vyslychaná osoba procesní postavení obviněného, realizuje se v tomto stádiu její právo vyjádřit se souvisle ke sdělenému obvinění, ke všem skutečnostem kladeným jí za vinu a důkazům o nich.⁴³

V tomto stádiu výslechu si již vyslychající utváří obraz o hodnověrnosti vyslychaného a to zachycením rozporů ve výpovědi, rozporů s dalšími dosud nashromážděnými důkazy a informacemi, tím si také může učinit závěr,

⁴² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 330.

⁴³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 331.

zda vyslýchaný chce nebo nechce podat objektivní výpověď a na toto reagovat adekvátním taktickým postupem pro další stádium výslechu.

- c) Stádium otázek a odpovědí (dialog) je závěrečným stádiem výslechu, kdy vyslychající osoba kladením otázek směřuje výslech k dosažení důvěryhodné výpovědi. Těmito otázkami se monolog doplňuje, upřesňuje, konkretizuje a prověřuje.

Podle druhu výslechové situace se uplatňují buď taktické postupy napomáhající překonání subjektivních nedostatků reprodukce a chybných vzpomínek, nebo psychologické působení na lživě vypovídající osobu. Ve stádiu dialogu vstupuje do popředí zvláště výrazně aktivní úloha vyslychajícího, který se kladením otázek, jakož i předkládáním důkazů účastní na formování výpovědi vyslychaného.⁴⁴

Častou chybou vyslychající osoby v tomto stádiu je pokládání kapciozních (úskočných) otázek, popřípadě otázek které obsahují odpověď.

6.4.2 Osoba vedoucí výslech

Osoba vyslychajícího je pro dosažení cíle výslechu mimořádně důležitá a specifická. Vyslychající by se měl vyznačovat určitými požadovanými charakteristikami, obzvláště pak musí oplývat značnou trpělivostí sebeovládáním a být v dobrém psychickém rozpoložení a to převážně z důvodu možnosti vlastního vcítění se do vyslychaného, nebo projevení lítosti nad spáchaným činem na oběti. Zároveň by se měl vyslychající pokusit vžít do psychiky vyslychaného a brát na vědomí po celou dobu výslechu jeho budoucí sociální a psychický vývoj. Ve zvýšené pozornosti by měl vyslychající na samém počátku výslechu věnovat zejména navázání kontaktu a nahrání se tzv. „na jednu notu“ s vypovídajícím, aby tak posléze získal jeho důvěru.

Pro zdárný průběh výslechu není ani tak důležité pohlaví vyslychající osoby, jako její přístup k výslechu. Vůči dítěti by měla vystupovat v každém případě empaticky, chápavě a hlavně trpělivě. Za ideální lze považovat situaci, kdy se výslechu účastní zároveň osoba mužského i ženského pohlaví. Obecně sice platí, že má dítě větší obavy z pohlaví, kterým bylo zneužito, nebo které mu jinak ublížilo. Tento strach se nicméně nepromítá do vztahu dítěte k vyslychajícímu. Větší význam má v této

⁴⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 331

souvislosti vnější vzhled vyslychajiciho, jenž by se v zájmu úspěchu výslechu neměl fyzicky podobat pachateli.⁴⁵

Navázání komunikační úrovně s dítětem je ze strany vyslychajici osoby třeba věnovat více úsilí, tolerance, profesionality a času než u výslechu dospělé osoby, nebo osoby s určitou trestní minulostí, která je již zběhlá v podání vysvětlení nebo výslechu. Celý tento náročný proces je do značné míry zjednodušen, pokud vyslychajici zná hodnoty, jež dítě vyznává, a má alespoň nějaké povědomí o prostředí, z něhož pochází, tímto mám na mysli, že je např. sám rodičem nebo má nějakou soukromou, ale i služební zkušenost s dětmi. Velmi užitečný aspektem při výslechu dítěte je znalost specifických slangových výrazů, které v dnešní době děti často používají nejen v psaném slovu, jako jsou dnes převážně SMS a vzkazy na internetu, ale také v mluveném slovu. Proto je dobré při navazování kontaktu i při samotném výslechu tyto zkratky použít. V opačném případě mohou hovorové pojmy dětí představovat bariéru v komunikaci mezi vyslychajicím a vyslychaným. Kromě toho by měl vyslychajici přizpůsobit styl svého vyjadřování celkové vyzrállosti dítěte.

Osobnost a především veškeré dosavadní zkušenosti vyslychajici osoby mají vliv na zvolení správné taktiky vedení výslechu. Osoba vyslychajiciho je významná i z hlediska navození relativně přátelské, emocionálně příznivé, uklidňující atmosféry výslechu. Především je třeba mýt na mysli vyhnout se jakýchkoliv soudů nebo závěrů ohledně chování vyslychaného či předčasného hodnocení situace a to převážně u dítěte. Dítě totiž poměrně snadno vycítí názor dospělého, jemuž se posléze snaží vyjít vstříc a v důsledku očekávání dospělého může dospět až k podání zkreslené výpovědi.

Od osoby vyslychajiciho a od atmosféry, kterou svým individuálním stylem chování a jednání vytváří, tedy podstatným způsobem závisí, jestli dítě bude uvolněné a tím pádem více ochotné spolupracovat. Vzniku potřebné uklidňující atmosféry rozhodně nepomáhá, jestliže vyslychajici vystupuje během výslechu ve vztahu k dítěti v typicky rodičovské roli se zřejmými výchovnými úmysly. Dítě by tak zpravidla vyslychajici neměl poučovat o slušném chování či mu předhazovat to, co se stalo, popřípadě ho odsuzovat za nemístné chování.⁴⁶

⁴⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004.

⁴⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004.

7 Dokumentace výsledku

Z pohledu trestního práva je dokumentace výsledku do protokolu povinná podle § 55 Tř., a to pro každý úkon trestního řízení, tedy i výslech, konfrontace atd. Trestní řád v uvedeném paragrafu také výslovně určuje, jak má takový protokol vypadat a jaké náležitosti takový protokol musí obsahovat:

- pojmenování soudu, státního zástupce nebo jiného orgánu provádějícího úkon,
- místo, čas a předmět úkonu,
- jméno a příjmení úředních osob a jejich funkce, jméno a příjmení přítomných stran, jméno, příjmení a adresu zákonných zástupců, opatrovníků, obhájců a zmocněnců, popřípadě jméno a příjmení dalších osob, kteří se úkonu zúčastnili, a u obviněného a poškozeného též adresu, kterou uvede pro účely doručování, a další údaje nutné k zjištění nebo ověření totožnosti, včetně data narození nebo rodného čísla; jsou-li při prováděném úkonu zjištěny údaje o bydlišti a doručovací adrese, o místě výkonu zaměstnání či povolání nebo podnikání poškozeného, svědka, zákonného zástupce, opatrovníka, zmocněnce nebo důvěrníka, pak se na žádost těchto osob do protokolu neuvádějí, není-li to nezbytné pro dosažení účelu trestního řízení, ale vedou se tak, aby se s nimi mohli seznamovat pouze orgány činné v trestním řízení a úředníci Probační a mediační služby činní v dané věci; to platí také pro údaje o osobních, rodinných a majetkových poměrech poškozeného a svědka; je-li to nezbytné pro řádné uplatnění práva na obhajobu osoby, proti níž se trestní řízení vede, sdělí se této osobě potřebné údaje; o sdělení údaje a jeho důvodech se učiní záznam do protokolu,
- stručné a výstižné vylíčení průběhu úkonu, z něhož by bylo patrné i zachování zákonných ustanovení upravujících provádění úkonu, dále podstatný obsah rozhodnutí při úkonu vyhlášených, a byl-li hned při úkonu doručen opis rozhodnutí, osvědčení o tomto doručení; pokud se provádí doslovná protokolace výpovědi osoby, je třeba to v protokole označit tak, aby bylo možné bezpečně určit počátek a konec doslovné protokolace,
- návrhy stran, udělené poučení, popřípadě vyjádření poučených osob,
- námitky stran nebo vyslychaných osob proti průběhu úkonu nebo obsahu protokolu.⁴⁷

⁴⁷ ČESKO. *Zákon č. 141/1961 Trestní řád* [online]. [cit. 2016-20-2]. Dostupné z: WWW: < <http://zakony-online.cz/?s16&q16=all>>.

Sepsat protokol je možné v podstatě těmito způsoby:

1. Sepsání protokolu najednou po ukončení výslechu. V takovém případě si vyslýchající musí dělat v průběhu výslechu poznámky. Tento způsob je možný jen při kratších výpovědích a vždy skrývá nebezpečí zkreslení obsahu výpovědi.
2. Sepisování protokolu slovo za slovem v průběhu výslechu. Tento způsob výslechu narušuje jeho plynulost a ztěžuje i navázání psychického kontaktu mezi vyslýchajícím a vyslýchaným.
3. Sepisování protokolu v průběhu výslechu po částech, tj. dokumentování vždy jen určité ucelené části výpovědi. Jde o kombinaci prvního a druhého způsobu sepisování protokolu. U většiny výslechů je tento způsob nejvhodnější.

Při sepisování protokolu o výslechu je potřebné respektovat zásadu výstižnosti, objektivnosti, autentičnosti, přesnosti, jednoznačnosti a úplnosti.⁴⁸

K doplnění uvedeného protokolu je možné doložit výslech zaznamenaný na audio záznamu nebo videozáznamu, i tyto audiovizuální záznamy dokladující k protokolu o výslechu mají svá specifika, která jsou podobná výše uvedenému. Především na tomto záznamu musí být zřetelně vyslovena totožnost vyslýchané osoby, způsob ověření totožnosti, vyslýchající, data a čas začátku provedení výslechu a jeho ukončení, poučení všech osob přítomných u takového výslechu apod.

⁴⁸ STRAUS, J. a kol., *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005, s. 121.

8 ANALÝZA PROTOKOLŮ O VÝSLECHU DĚTÍ A DOSPĚLÝCH

Tato část bakalářské práce se zaměřuje na výzkum výslechů dětí a dospělých. V této praktické části bakalářské práce jsem se rozhodl přistoupit ke dvěma, na sobě závislých metodách zkoumání a to analýzou příslušné literatury kde jsou zakotveny základy výslechů dospělých a dětí a také ke studiu celkem šesti protokolů o výsleších dětí a dospělých a jejich následné komparace, shodou okolností jsem byl u všech šesti výslechu osobně přítomný. Z etických a především právních důvodů je však nutné zdůraznit, že při popisu získaných poznatků z protokolů nebudou v bakalářské práci uváděna jména, místa a ani žádné jiné údaje, které by mohly s výslechy souviset. Všechny tyto cenné údaje budou tedy smyšlené.

8.1 Porovnání výslechů

V této kapitole se nejprve seznámíme s protokoly o výslechu dětí a následně s protokoly o výslechu dospělých a jejich náplní, které následně budeme porovnávat. Celkem tedy budeme v bakalářské práci porovnávat tři získané protokoly o výslechu dětí a tři protokoly o výslechu dospělých. Vzhledem ke skutečnosti, že se nám podařilo získat protokoly o výsleších stejně procesně postavených dětí a dospělých je možné tyto výslechy komparovat v rovině procesního postavení a dále v rovině náhledu na dítě a dospělého. Jednotlivé níže popsané výslechy dětí a dospělých budeme zkoumat a komparovat na základě získaných poznatků z prostudované literatury a rozboru protokolů o jednotlivých typech výslechů.

Níže si stručně popíšeme konkrétní protokoly výslechů dětí a dospělých, podle kterých uskutečnime následný rozbor a komparaci. Tyto si nejprve popíšeme a následně se pokusíme vytvořit jejich rozbor na základě kritérií, která jsme si předem stanovili.

1.) Nejprve jsme se zaměřili na protokoly o výsleších, kde dítě a dospělý figurovali jako **svědci**. Dítě A bylo svědkem Krádeže vloupáním do zaparkovaného osobního motorového vozidla, když se vracelo ze školy. Dospělý B se stal svědkem přečinu výtržnictví na veřejném místě, kdy podezřelý masturboval při pohledu na dívky prodávající reklamní materiál.

2.) Ve druhém případě jsme porovnávali výslech dítěte a dospělého, kteří byli v postavení **podezřelého**. Dítě C bylo podezřelé ze spáchání provinění poškození cizí

věci posprejováním a dospělý D měl údajně spáchat přečin krádeže vloupáním do zaparkovaného vozidla, ze kterého byl podezřelý.

3.) Třetím typem výslechu, který jsme měli možnost rozebrat, byli dítě i dospělý v postavení **obviněného**. U dítěte E došlo k provinění v podobě ublížení na zdraví, které způsobilo svému spolužákovi v době mimo školní docházku. Dospělý F se dopustil přečinu výtržnictví a poškození cizí věci.

8.1.1 Výzkum protokolů o výsleších

V této části bakalářské práce provádíme analýzu námi prozkoumaných protokolů. Tuto budeme provádět na základě čtyř kritérií, která jsme si vybrali podle základních pravidel pro provádění výslechu a podle toho, jak jsou pro samotný výslech důležité. Vybraná kritéria pro posuzování podobností a rozdílů jsou:

- 1. Prostředí pro výslech.**
- 2. Způsob vyjadřování a mluva, které byli při výslechu použity.**
- 3. Přístup vyslychajícího k vyslychanému.**
- 4. Taktické chyby při provádění jednotlivých výslechů.**

Začínáme s provedením analýzy protokolů o výsleších, která je prováděna na základě výše uvedených kritérií. Před započítím samotné analýzy musíme zmínit, že u všech výslechů dospělých jsme byli osobně přítomni a také jsme byli osobně přítomni v monitorovací místnosti výslechové místnosti PČR jako nezúčastněná osoba u výslechu všech dětí, protože nám jejich pozorování bylo dovoleno všemi zúčastněnými stranami.

Studium protokolů o výsleších dětí a dospělých je prováděno z protokolů o výsleších a tyto jsou doplněny o poznatky získané z odborné literatury, která je uvedena v seznamu použité literatury této bakalářské práce.

Ad 1.) V prvním případě se jedná o kauzy, kde dospělý i dítě figurují v procesním postavení svědka. Trestní řád v § 97 hovoří o povinnosti každého se na předvolání dostavit a vypovídat jako svědek o tom, co je mu známo o předmětném trestném činu, pachateli nebo okolnostech důležitých pro trestní řízení. Svědek se tedy musí dostavit

k výslechu, vypovídat pravdivě o tom co je mu k případu známo a být nápomocen ke zdárnému ukončení vyšetřování. Povinností svědka je také vypovídat pravdu a nezamlčovat důležité informace vedoucí k dopadení nebo usvědčení pachatele. Pokud se svědek nedostaví, na předvolání k výslechu, může mu být OČTŘ udělena pořádková pokuta nebo může být k výslechu předveden.

1.) Prostředí pro výslech – Výslech dospělého byl veden ve standardním a zcela běžném prostředí. Jednalo se o klasickou kancelář policisty spisové dokumentace, na Místním oddělení policie Košíře v Praze. Výslech dítěte byl naopak veden ve speciálně upravené výslechové místnosti pro děti a mladistvé na Krajském ředitelství policie hlavního města Prahy. Tato místnost je speciálně přizpůsobena věku a rozumovým schopnostem vyslýchaného dítěte.

2.) Způsob vyjadřování, mluva, která byla při výslechu používána – u obou vyslýchaných byla samozřejmě jiná. U výslechu dospělého byla mluva vyslychajícího normální, včetně použitých odborných názvů, které jsou nejen v našem případě sexuálně motivovaného činu, velmi časté. Dospělý všem otázkám položeným při výslechu rozuměl a nebylo zapotřebí je nějakým způsobem vysvětlovat ze strany vyslychajícího. Naopak u dítěte byly kladeny jednoduché a krátké otázky, na které dítě reagovalo jedním dvěma slovy. Zde jsme se setkali s vyšším nárokem na osobu vyslychajícího, protože několikrát i přes jednoduchost otázky muselo být dítěti vysvětleno a také na obrázcích ukázáno co je otázkou myšleno. Otázky však dítě nijak nenaváděly ke konkrétní odpovědi.

3.) Chyby při výslechu – U dospělého svědka jsem neshledal žádné chyby ze strany vyslychajícího. Tento byl zvládnut tedy profesionálně a správně. U výslechu dítěte bych pouze poznamenal a vytknul vyslychajícímu, že málo pracoval s věcnými pomůckami ve výslechové místnosti. V našem případě hračky, konkrétně autíčka, na které dítě mohlo demonstrovat zaparkování vozidel, příchod pachatele, co s vozidlem pachatel prováděl a kam odešel. Taková demonstrace na hračky, která byla ve speciální místnosti přítomna by vedla k rychlejšímu a přesnějšímu vylíčení situace jak ji dítě vidělo. Bez této pomůcky musely být otázky často složitě dítěti vysvětlovány.

Ad 2.) Ve druhém případě se jedná o výslechy podezřelých osob. Jak uvádí trestní řád, podezřelým se podle § 76 rozumí někdo, kdo byl zadržen, ale doposud proti němu

nebylo zahájeno trestní stíhání. Tím se jedná o případy, ve kterých děti i dospělý nejsou obviněni, ale podezřelí ze spáchání přečinů a provinění.

1.) Prostředí pro výslech – v případě výslechu dospělého podezřelého se jednalo, dle mého názoru o nevhodně zvolené prostředí, výslechovou místnost dozorčí služby na Místním oddělení policie |Košíře v Praze, kde so samotného výslechu, který prováděl policista „dozorčí“, který byl ve výslechu mnohokrát vyrušen zvonícím telefonem, vysílačkou a jinými povinnostmi Dozorčí služby a výslech tak musel být několikrát nevhodně přerušen. U podezřelého dítěte se jednalo o stejnou speciální výslechovou místnost jako v prvním případě, která je k takovému výslechu vhodná.

2.) Způsob vyjadřování, mluva, která byla při výslechu používána – u výslechu dospělé osoby byla mluva ze strany vyslychajícího standartní, byly zde použity o odborné názvy, kterým vyslychaný rozuměl. Mimo to zde byl použit i „policijní slang“ a zkratky, kterým dospělý, již mnohokrát trestaný a vyslychaný recidivista znal a rozuměl jim. Naopak u výslechu dítěte byla použita mluva dospívajícího teenagera, kdy vyslychající svým přístupem a mluvou napodoboval dospívajícího jedince. Celý výslech tak proběhl ve smyslu rozhovoru mladých lidí s moderními zkratkami v mluvě.

3.) Přístup vyslychajícího k vyslychanému – v tomto ohledu usuzuji, že při výslechu dospělého do velké míry byl přístup vyslychajícího ovlivněn nevhodným výběrem prostředí výslechu, kdy s postupem času vyslychající až příliš zjednodušoval, aby byl výslech rychle ukončen. Vyslychající pod psychickým tlakem vnějšího okolí zvyšoval postupně aroganci a nadřazenost nad vyslychaným bez ohledu na výsledek výslechu. Naopak u dítěte byl přístup vyslychajícího kriminalisty zcela profesionální až ukázkový, bez jakéhokoliv excesu. Dítě všem otázkám rozumělo a cítilo se dobře, byl navozen pocit přátelského rozhovoru a tím byl také výslech doveden do úspěšného konce.

4.) Chyby při výslechu – při výslechu dítěte nemůžeme vytknout žádnou chybu. Tento byl proveden zcela profesionálně v příznivém prostředí pro výslech dítěte a v poslední řadě byl zvolen kriminalista s dlouholetou praxí zabývající se proviněními dětí. Naopak u výslechu dospělého vytýkám nevhodný výběr prostředí, které narušovalo výslech, a tento v konečném důsledku nesplnil očekávání. Bohužel na obranu policisty vedoucího výslech musím zmínit, že výslech nemohl být proveden jiným způsobem

a jinou osobou, protože policista byl na celém oddělení sám a mimo to měl mnoho dalších povinností vyplývajících z jeho služby.

Ad 3.) V posledním případě jsem se zúčastnil výslechu dítěte a dospělého v pozici obviněného. Obviněným je podle § 160 trestního řádu ten, proti komu už bylo zahájeno trestní stíhání. Podle § 92 trestního řádu se koná výslech obviněného tak, aby poskytl pokud možno úplný a jasný obraz o skutečnostech důležitých pro trestní řízení.

1.) Prostředí pro výslech – co se týká prostředí, byl výslech dospělého veden jako v prvním případě ve standardní výslechové místnosti služby kriminální policie a vyšetřování v Praze a výslech dítěte opět ve speciální výslechové místnosti.

2.) Způsob vyjadřování, mluva, která byla při výslechu používána – v tomto případě výslechů obou obviněných jsem již neshledal mnoho rozdílů a to převážně z důvodu procesního postavení dítěte a dospělého, kteří jsou již v pozici obžalovaných. Hlavním důvodem stejné mluvy a vyjadřování je také věk dítěte, který je blízký věku dospělého, a tudíž bylo možné se přiklonit k odbornějším terminologiím.

3.) Přístup vyslychajícího k vyslychanému – Přístup k dospělému obviněnému byl standardní, naopak k dítěti byl až příliš přátelský a s dítětem ve věku blízkém se k věku dospělého bylo zacházeno jako s dítětem nižšího školního věku.

4.) Chyby při výslechu – Chybou shledávám jednoznačně nepoměrně nerovnoměrný přístup k oběma obviněným a to z důvodu věku dítěte jak je již popsáno výše. Ačkoliv se stále jedná o dítě, již v tomto skoro dospělém věku by měla taková osoba z preventivních a výchovných důvodů poznat nebo alespoň přiblížit všechny důsledky trestního řízení a represe, aby takový čin již v budoucnu nespáchala.

8.2 Metodický postup při provádění výslechu

Prostudovanou literaturou a komparací výše uvedených protokolů se pokusím popsat ideální postup vyslychajícího při provádění výslechu. Jde zde hlavně o to, aby čtenář nahlédl do policejní práce a mohl si udělat obrázek o tom, jak probíhá výslech a co by při vedení výslechu nemělo být opomenuto.

První částí výslechu je důkladná příprava a seznámení se se spisovým materiálem a zajištěnými důkazy v dosud probíhajícím trestním řízení. Vyslychající dále musí být na výslech dostatečně vybaven vědomostmi o osobě, kterou bude

vyslýchat, její trestní minulost, vzdělání, jazykové schopnosti apod. Tyto veškeré informace musí vyslychající nashromáždit a nastudovat ještě před započítím výslechu.

Před zahájením výslechu být vyslychajícím přesně stanoveno procesní postavení vyslychané osoby, následně provádí vyslychající předvolání svědka, zpravidla se tak děje poštovní obsílkou, ale v současné době také stále více používanou datovou zprávou do datové schránky, pokud ji svědek vlastní. Pokud tomu nebrání žádné jiné skutečnosti, může se poté přejít k provedení samotného výslechu.

Výslech je započat poučením o právech vyslychaného, poté se svědek rozhoduje, zda bude vypovídat nebo nikoliv, protože pokud by výslechem byla dotčena jeho práva nebo práva jemu osoby blízké, anebo by se výslechem dopustil trestného činu, může tuto svědeckou výpověď odmítnout.

Po všech poučeních následuje tzv. Monolog. V této části výslechu svědek plynule mluví o všem co je podstatné pro trestní řízení, tak jak uváděné informace sám prožil, viděl, slyšel a cítil. Takto vypoví o všech informacích, které si pamatuje. Ze strany vyslychajícího není do tohoto monologu nijak zasahováno, monolog se nepřerušuje a je svědku dán volný prostor pro vyjádření všech informací.

V následující části výslechu se celá výpověď opakuje již za asistence vyslychajícího. Svědek s vyslychajícím již vedou dialog a výpověď se dotazy vyslychajícího konkretizuje. V této části je důležité, aby vyslychající zachoval nestrannost a nepodával svědkovi návodné otázky a nesmířil se s odpověďmi, které chce slyšet.

Posledním krokem výslechu je dotazování na skutečnosti, které z výslechu vyplývají a na skutečnosti, které se týkají vyšetřované věci. Jedná se o fázi, kde vyslychající upřesňuje potřebné informace, které jsou nezbytné ke zdárnému vyřešení případu. Svědek v této části výslechu často doplní výpověď o podstatné a důležité informace, na které si zprvu nevzpomněl, nebo se mu nevybavily. Následuje již jen přečtení výpovědi a nutností je stvrzení protokolu podpisy všech zúčastněných.

Zachováním tohoto postupu provedení výslechu musí být výsledek a to zodpovězení tzv. sedmi kriminalistických otázek: KDO, CO, KDY, KDE, JAK, ČÍM, PROČ.

Závěr

Hlavním tématem práce jsou kriminalistické a právní aspekty výslechu, taktika jeho přípravy a vedení.

Z hlediska právních aspektů bylo studiem příslušné literatury zjištěno, že výslech má své pevně stanovené hranice, které nejsou nijak pružné a vyslýchající ani vyslýchaný si je nemůže žádným způsobem posouvat. Současný trestní řád obsahuje veškeré poučení a návod jak dodržet zákonitosti výslechů. Dle mého názoru je ovšem současný právní systém složitý a často se tak do výslechu vkrádá přílišná byrokracie. Nesmyslné „papírování“ tak vyslýchající policisty často obtěžuje a ubírá mnoho času na pravou policejní a kriminální práci, vzhledem k možnému využití současných možností elektroniky, elektronických pomůcek, internetu, datových schránek a poště by zjednodušení tzv. papírování, přidalo policistovi mnoho času na opravdovou práci kriminalisty a tím možnosti vyřešení více případů, potrestání více pachatelů a tím by i policejní práce stoupla v oblibě osob žijících v České republice.

Během psaní práce bylo studiem literatury a učebnic kriminalistiky zjištěno, že výslechy tvoří v kriminalistice nejčastější důkazní prostředky získané policejní prací a proto je zapotřebí, aby policisté provádějící výslechy jim věnovali poměrnou část pracovní doby. Důležitou sférou výslechu je příprava na výslech, připravený policista, který je dostatečně seznámen s případem, ostatními výslechy a důkazy, které jsou ve spisovém materiálu obsaženy, následně takový výslech vede bez jakéhokoliv zaváhání a není následně překvapen jakoukoliv odpovědí na připravenou otázku. Studiem protokolů a studií provádění výslechů, kterých jsem se také osobně zúčastnil, jsem došel také k závěru, že velice záleží na osobnosti vyslýchajícího, kdy jsme se setkali s celkem mladým služebně krátce sloužícím policistou vedoucím výslech, kdy takový výslech dle mého názoru byl trochu zmatený, časté přeskakování důležitých informací a následné vracení se k nim mělo za následek, že vyslýchaná osoba po ukončení výslechu byla zcela psychicky vyčerpaná a to z důvodů několika násobného opakování stejných výroků. Naopak výslech vedený zkušeným vyšetřovatelem byl veden naprosto precizně, kdy se pozvolna přecházelo z monologu do dialogu a následně do fáze kladení otázek, vyslýchaný a vyslýchající po ukončení takto vzorně vedeného výslechu měli pocit dobře odvedené práce, k čemuž se také přikláním.

Nedílnou součástí bobře vykonaného výslechu je také zvolení dostačujících prostor pro výslech. Co se týká prostor pro výslech dětí, tak tyto se v současné době velice zlepšili a to vytvářením speciálních výslechových místností, kterých je v současné době v České republice přes osmdesát. Takové speciální místnosti jsou uzpůsobeny dětem tak, aby se v nich děti cítily dobře a aby výslech nevedl k sekundární viktimizaci dětí. Tyto místnosti jsou většinou vymalovány barevně a jsou vybaveny pohodlným nábytkem a mnoha hračkami v čele s anatomickými panenkami Jája a Pája, kdy prostřednictvím hry s takovými pomůckami dochází k přesnému vyličení a popisu činu tak jak se opravdu stal. Naopak výslechové místnosti dospělých jsou zcela standartní kanceláře policejních pracovníků, kteří zde tráví převážnou část služby a tím jsou také kanceláře dotčeny, v mnoha kancelářích tak můžeme na zdech vidět zavěšené fotografie rodiny, trofeje získané policistou ze sportu, zbytky jídla a pití na stolech, což vše navenek nevypadá dobře a má to svůj podíl na nevhodném prostředí pro výslech. Chápu, že Policie ČR v mnoha městech a obcích nemá ideální prostory pro vytvoření speciálních místností pro výslech dospělých, ale vytvořením alespoň jedné speciální místnosti na každém oddělení Policie by vedlo ke zdokonalení policejních výslechů a dosahování kýžených výsledků.

Aby bylo dosaženo hlavního stanoveného cíle této práce, kterým je zhodnocení práce policistů Policie ČR v Praze, jsem se zúčastnil několika takových výslechů, až na jeden případ jsem se osobně mohl přesvědčit, že současná policejní práce není jednoduchá a výslechy, které jsou prováděny policisty, jsou na dobré úrovni, samozřejmě záleží na profesní způsobilosti a věku stráveného ve službě, ale i služebně mladý policista po dodržení všech taktik pro přípravu a vedení výslechu může dovést výslech do kýženého konce. Proto nelze přesně stanovit, po kolika letech služby by každý policista mohl vést výslech sám, spíše to záleží na jeho profesních a osobních schopnostech, na jeho iniciativě se naučit nové metody a stále nové metody zkoumat a rozšiřovat. Naopak delší doba služby není patentem na dobře vykonaný výslech.

Co se týká vedlejších cílů této práce tak zkoumáním protokolů a literatury bylo zjištěno, a tím také potvrzeno, že různé druhy výslechů mají svá specifika. Rozhodně snadnější práci na výslechu můžeme pozorovat u výslechů dospělých osob, které jsou v procesním postavení poškozených a svědků naproti výslechu podezřelých, obviněných nebo recidivistů, tyto jsou zpravidla složitější na přípravu a následné vedení výslechu. I doba těchto výslechů byla mnohem delší, až dvojnásobná, než u výslechů svědka potažmo poškozeného. Pokud srovnáváme, ale výslechy dětí, tak tyto jsou

mnohem náročnější u všech typů výslechů. Je zde kladen větší nárok na profesionalitu vyslychajícího a vcítění se do věku právě vyslychaného dítěte. Doba těchto výslechů je vždy delší než u dospělého. Přítomností u těchto výslechů jsem nabyl přesvědčení, že tyto výslechy dětí je dobré ve vhodné chvíli přerušit, aby mohlo dojít k občerstvení přítomných osob a odpočinku. Dítě následnou hrou ve speciální místnosti přichází na jiné myšlenky a třeba si i vzpomene na podstatné informace, které v prvotní fázi do výslechu neuvedlo.

Z výše uvedeného se nám částečně potvrzuje hypotéza H1: výslech podezřelého a obviněného bude mnohem náročnější, hlavně po taktické stránce než výslech poškozeného a svědka. A to v případě dospělých osob, ale u výslechů dětí, jak je výše popsáno, jsou stejně náročné výslechy dětí ve všech procesních postavení.

Následným porovnáním všech výslechů byla potvrzena hypotéza H2: výslech poškozeného a svědka bude veden jinou formou než výslech podezřelého a obviněného v oblasti používaného způsobu vyjadřování, vyslychajících technik a přístupu k vyslychanému ze strany vyslychajícího policisty. Tato hypotéza se potvrdila jak u dětí tak dospělých, osoba vyslychajícího opravdu přistupuje k výslechu poškozených a svědků přátelštějším pojetím, než k výslechu podezřelých a obviněných osob, technika výslechu je v tomto přídě odlišná, protože u svědků a poškozených se nechává větší prostor pro monolog vyslychané osoby, naopak u vyslychaného podezřelého a obviněného zabírá největší část výslechu dialog a následné kladení otázek ze strany vyslychajícího.

Účastí na výsleších se nám také zcela potvrzuje poslední hypotéza H3: Na výsledku výslechu bude záležet také zvolená metoda vedení výslechu a prostory pro výslech. Toto se nám potvrdilo u výslechu podezřelého na Místním oddělení Police Košíře, kdy byl nevhodným výběrem výslechové místnosti, výslech špatně připraven následně také veden a nenaplnil požadovaný důkaz do spisu.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. 431 s. ISBN 80-86473-86-4.
2. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 3. vydání. Praha: Portál, 2000. 256 s. ISBN 80-7178-475-3.
3. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004. 583 s. ISBN 80-7179-878-9.
4. PJEŠČAK, J. a kol. *Kriminalistika*. 3. vydání a 2. přepracované. Praha: Naše vojsko. 1986. 297 s.
5. SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. 1. vydání, Praha: Portál, 2003. 114 s. ISBN 80-7178-846-5.
6. STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 278 s. ISBN 80-86898-40-7.
7. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. I. a II. díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 3014 s. ISBN 978-80-7400-043-0
8. ŠIMOVČEK, I. a kol. *Kriminalistika*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. 408 s. ISBN 978-80-7380-343-8.

Elektronické zdroje

1. BALÁKOVÁ, I. *Speciální výslechová místnost bude sloužit zvláště zranitelným obětem*[online]. [cit. 2016-3-6]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/specialni-vyslechova-mistnost-bude-slouzit-zvlast-zranitelnym-obetem.aspx>>.
2. ČESKÁ TELEVIZE, *Policie vyslechla poprvé v historii svědka online* [online]. [cit.2016-3-2]. Dostupné z: WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1179382-policie-vyslechla-poprve-v-historii-svedka-online>>.
3. PINTNER, M. *Zvláštnosti výslechu seniorů*. Diplomová práce. Brno. Universita Tomáše Bati ve Zlíně Fakulta humanitních studií. Institut mezioborových studií. Brno. 108 s. [online]. [cit. 2016-17-7]. Dostupné z WWW: <http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/18710/pintner_2012_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

4. PLŠKOVÁ, A. Demonstrační pomůcky Policie České republiky. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. [cit. 2016-6-5]. Dostupné z WWW: <<http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2006010913>>.
5. TRESTNI-RIZENI.COM. *Recidivista*. [online]. [cit. 2016-20-5]. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/recidivista>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. *Zákon č. 141/1961 Sb. Trestní řád* [online]. [cit. 2016-20-2]. Dostupné z: WWW: <<http://zakony-online.cz/?s16&q16=all>>.
2. ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník* [online]. [cit. 2016-20-2]. Dostupné z: WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.
3. ČESKO. *Zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže*. [online]. [cit. 2016-28-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.

Seznam obrázků

1. Obrázek č. 1 – PŘIBIL, Z. Policisté a město vybudovali speciální výslechovou místnost. Strakonickonews.cz. [online]. [cit. 2016-5-6]. Dostupné z WWW: <<http://www.strakonickonews.cz/publ/publ36.htm>>.
2. Obrázek č. 2 – KROUTILOVÁ, J. Otevření speciální výslechové místnosti. Policie.cz. [online]. [cit. 2016-5-6]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/otevreni-specialni-vyslechove-mistnosti.aspx>>.
3. Obrázek č. 3 – AHA.CZ. Jak vypadá speciální místnost, ve které policie vyslýchá malé děti? Podívejte se! [online]. [cit. 2016-5-6]. Dostupné z WWW: <<http://www.ahaonline.cz/galerie/musite-vedet/128772/?foto=1>>.
4. Obrázek č. 4 – KROUTILOVÁ, J. *Otevření speciální výslechové místnosti. Policie.cz*. [online]. [cit. 2016-5-6]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/otevreni-specialni-vyslechove-mistnosti.aspx>>.